

Верховна Рада України: факти і цифри (путівник-довідник)*

Зміст

Вступ.....	4
ВИБОРИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ.....	7
➤ <i>Кількість обраних народних депутатів України</i>	7
➤ <i>Представництво в парламенті</i>	7
➤ <i>Новообрані народні депутати України</i>	12
➤ <i>Керівництво парламенту</i>	12
ПОЛІТИЧНІ СИЛИ	15
➤ <i>Депутатські фракції та депутатські групи</i>	15
➤ <i>Коаліції депутатських фракцій</i>	20
ДЕМОГРАФІЯ, ГЕНДЕРНИЙ БАЛАНС	21
➤ <i>Наймолодші та найстарші за віком народні депутати України</i>	21
➤ <i>Середній вік народних депутатів України</i>	22
➤ <i>Представництво жінок / чоловіків</i>	22
ПАРЛАМЕНТСЬКІ КОМІТЕТИ.....	24
➤ <i>Кількість парламентських комітетів</i>	24
➤ <i>Структура парламентських комітетів</i>	24
➤ <i>Розподіл депутатів по комітетах</i>	25
ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	28
➤ <i>Кількість прийнятих законів за скликання (у тому числі прийнятих законопроектів за основу)</i>	28
➤ <i>Парламентські слухання</i>	30
МІЖПАРЛАМЕНТСЬКА СПІВПРАЦЯ.....	32
➤ <i>Участь Верховної Ради України в міжнародних парламентських організаціях</i>	32
➤ <i>Постійні делегації Верховної Ради України в міжпарламентських асамблеях/організаціях</i> 33	
➤ <i>Депутатські групи з міжпарламентських зв'язків з іноземними державами</i>	36
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ТРЕК	37
➤ <i>Інституційна складова</i>	38
ІННОВАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ.....	40
➤ <i>Електронне урядування і цифрові технології</i>	40
ПРОЗОРІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ	42
➤ <i>Доступ до публічної інформації</i>	42
➤ <i>Звернення громадян, електронні петиції</i>	42
➤ <i>Парламентські медіа</i>	43
ВИЗНАЧНІ ДАТИ.....	44
➤ <i>Становлення та розвиток незалежної України</i>	44
➤ <i>Гене́за конституціоналізму</i>	45

➤ Курс на набуття членства в ЄС та НАТО	46
ВИСТУПИ ВИДАТНИХ ОСІБ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ.....	48



ВСТУП

Верховна Рада України – парламент, єдиний орган законодавчої влади в Україні, який реалізує свої повноваження спільною діяльністю народних депутатів України¹; ² (Рис. 1).



Рис. 1.

Народні депутати України здійснюють свої повноваження на постійній основі і не можуть мати іншого представницького мандата, бути на державній службі, обіймати інші оплачувані посади, займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку³.

Перед вступом на посаду народні депутати України складають перед Верховною Радою України присягу (Рис. 2):

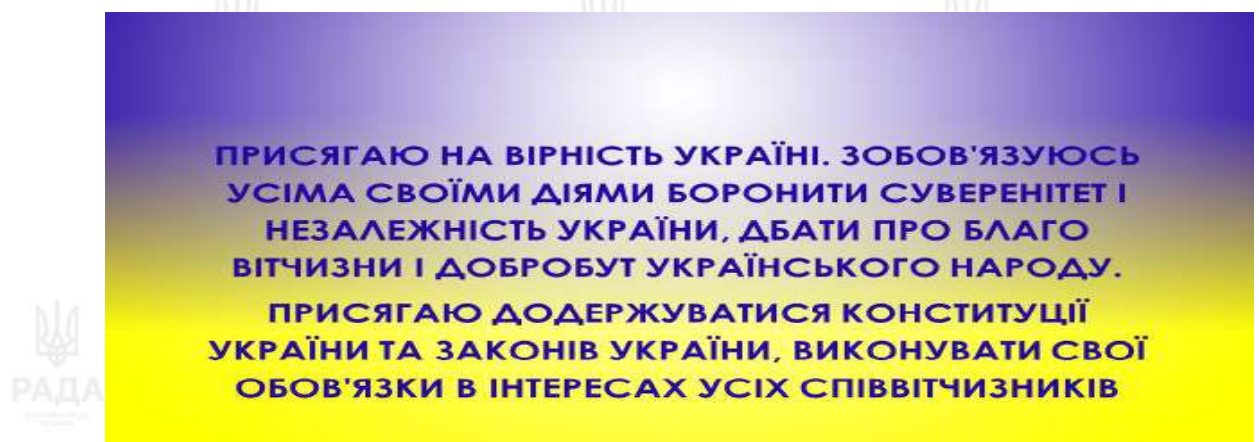


Рис. 2.

Народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп⁴. До внесення змін до Конституції України (03.09.2019)⁵ елементом конституційно-правового статусу народного депутата України була депутатська недоторканність (депутатський імунітет).

Верховна Рада України працює протягом певних періодів – сесій, на які збирається у визначені Конституцією України строки (Рис. 3):

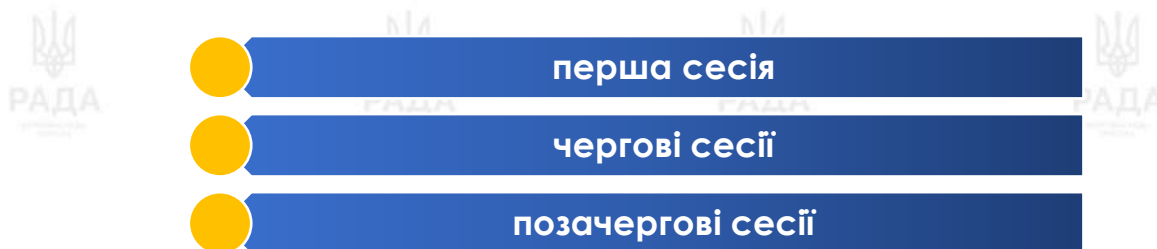


Рис. 3.

Верховна Рада України нового скликання збирається на першу сесію в залі засідань парламенту не пізніше ніж на тридцятий день після офіційного оголошення результатів виборів⁶.

Чергові сесії починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року. Позачергові сесії скликаються Головою Верховної Ради України на вимогу Президента України або на вимогу не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу парламенту⁷.

Засідання парламенту проводяться відкрито. За рішенням більшості від конституційного складу Верховної Ради України засідання парламенту може проводитися у режимі закритого засідання. Рішення Верховної Ради України приймаються виключно на її пленарних засіданнях шляхом голосування. Спільна діяльність народних депутатів України у режимі функціонування єдиного органу законодавчої влади – парламенту можлива лише на його засіданнях під час сесій і неприпустима поза цими засіданнями і за межами сесій. Пленарні засідання – основна форма діяльності парламенту під час його сесій⁸.

Рішеннями Верховної Ради України є акти, а також процедурні та інші рішення, які заносяться до протоколу пленарних засідань⁹ (Рис. 4):



Рис. 4.

Право законодавчої ініціативи належить Президентові України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України^{[10](#)}.

Парламент приймає закони, постанови та інші акти більшістю від його конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України^{[11](#)}.

Контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата^{[12](#)}.

Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини^{[13](#)}.

У путівнику-довіднику представлено стислий аналіз інформації щодо діяльності Верховної Ради України I–IX скликань, отриманої з відкритих джерел.



ВИБОРИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

➤ Кількість обраних народних депутатів України

Конституційний склад Верховної Ради України – чотириста п'ятдесят народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

Народні депутати України I та II скликань обиралися відповідно до положень Конституції (Основного Закону) України 1978 року¹⁴, III–IX скликань – Конституції України 1996 року (Рис. 5):



Рис. 5.

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України 24 лютого 2022 року Указом Президента України¹⁷ відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану»¹⁸ в Україні було введено воєнний стан. Верховна Рада України IX скликання продовжує свої повноваження до дня першого засідання першої сесії Верховної Ради України, обраної після скасування воєнного стану¹⁹.

➤ Представництво в парламенті

За роки незалежності виборча система в Україні неодноразово змінювалася. Народні депутати України обиралися до парламенту за мажоритарною, змішаною (пропорційно-мажоритарною) та пропорційною виборчими системами.

Верховна Рада України IX скликання обиралася на позачергових виборах за пропорційно-мажоритарною системою. Вибори не проводилися в одномандатних виборчих округах, розташованих на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, міста Севастополя й окремих районів Донецької та Луганської областей¹⁵. До складу парламенту IX скликання увійшли: представники 5 політичних партій, обрані у багатомандатному виборчому окрузі; представники інших політичних сил, обрані в одномандатних виборчих округах; 46 представників шляхом самовисування в одномандатних виборчих округах (Рис. 6):

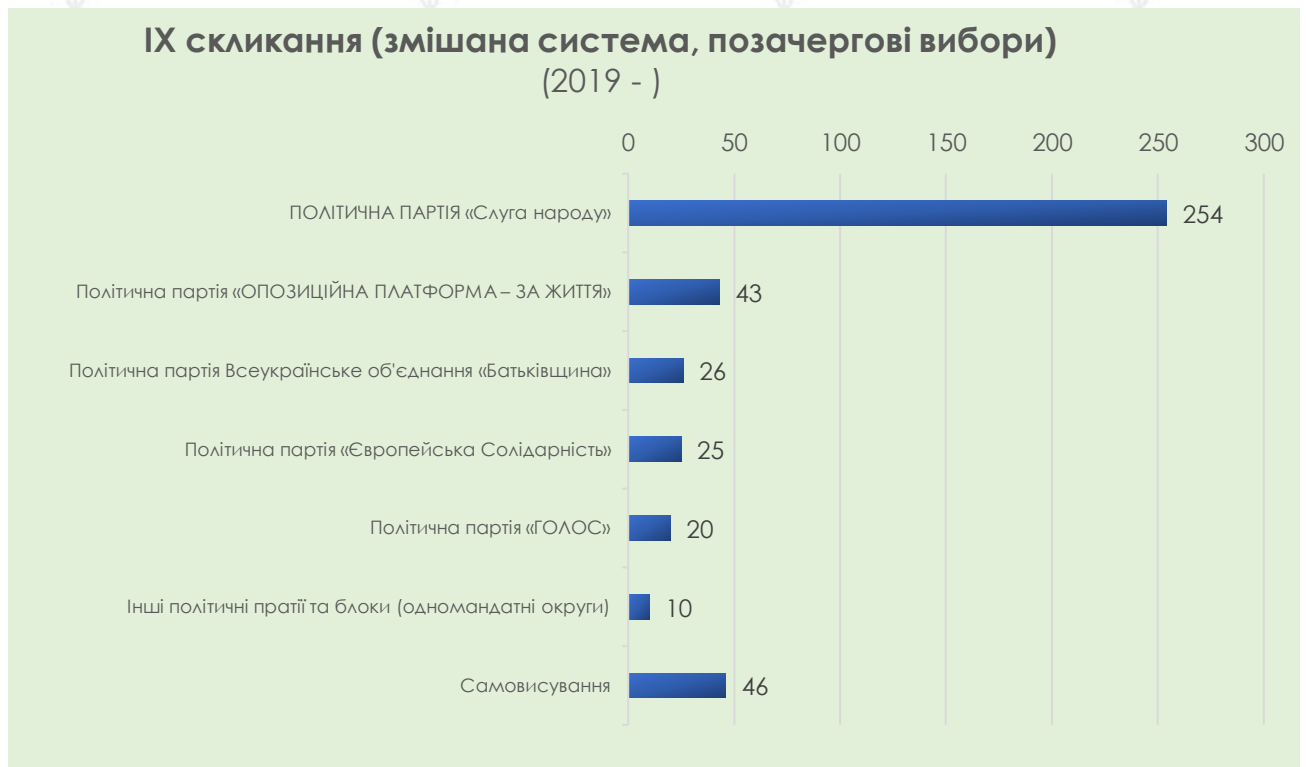


Рис. 6.

Верховна Рада України VIII скликання обиралася на позачергових виборах за пропорційно-мажоритарною системою. Вибори не проводилися в одномандатних виборчих округах, розташованих на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, міста Севастополя й окремих районів Донецької та Луганської областей¹⁵. До складу парламенту VIII скликання увійшли: представники 5 політичних партій, обрані у багатомандатному виборчому окрузі; представники інших політичних сил, обрані в одномандатних виборчих округах; 96 представників шляхом самовисування в одномандатних виборчих округах (Рис. 7):

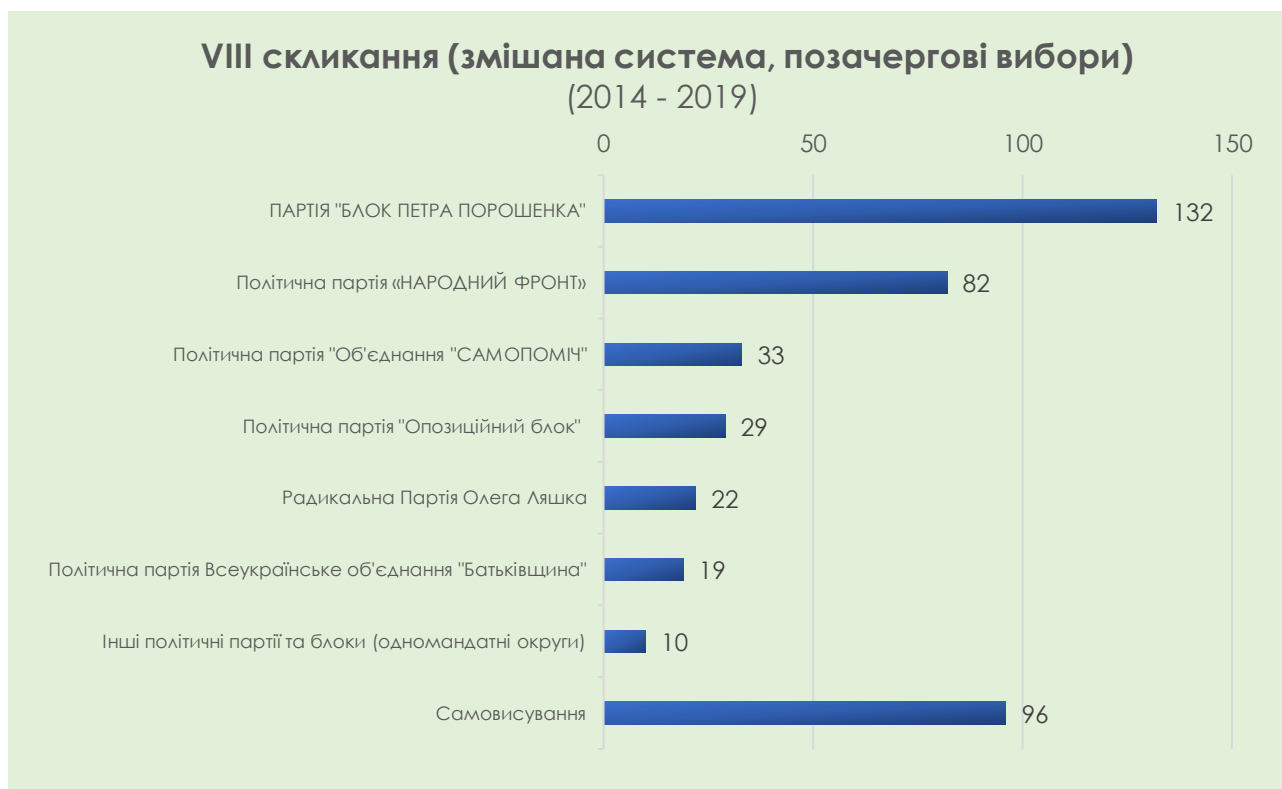


Рис. 7.

Верховна Рада України VII скликання обиралася в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі та одномандатних виборчих округах. До складу парламенту VII скликання увійшли: представники 5 політичних партій, обрані у багатомандатному виборчому окрузі; представники інших політичних сил, обрані в одномандатних виборчих округах; 46 представників шляхом самовисування в одномандатних виборчих округах (Рис. 8):

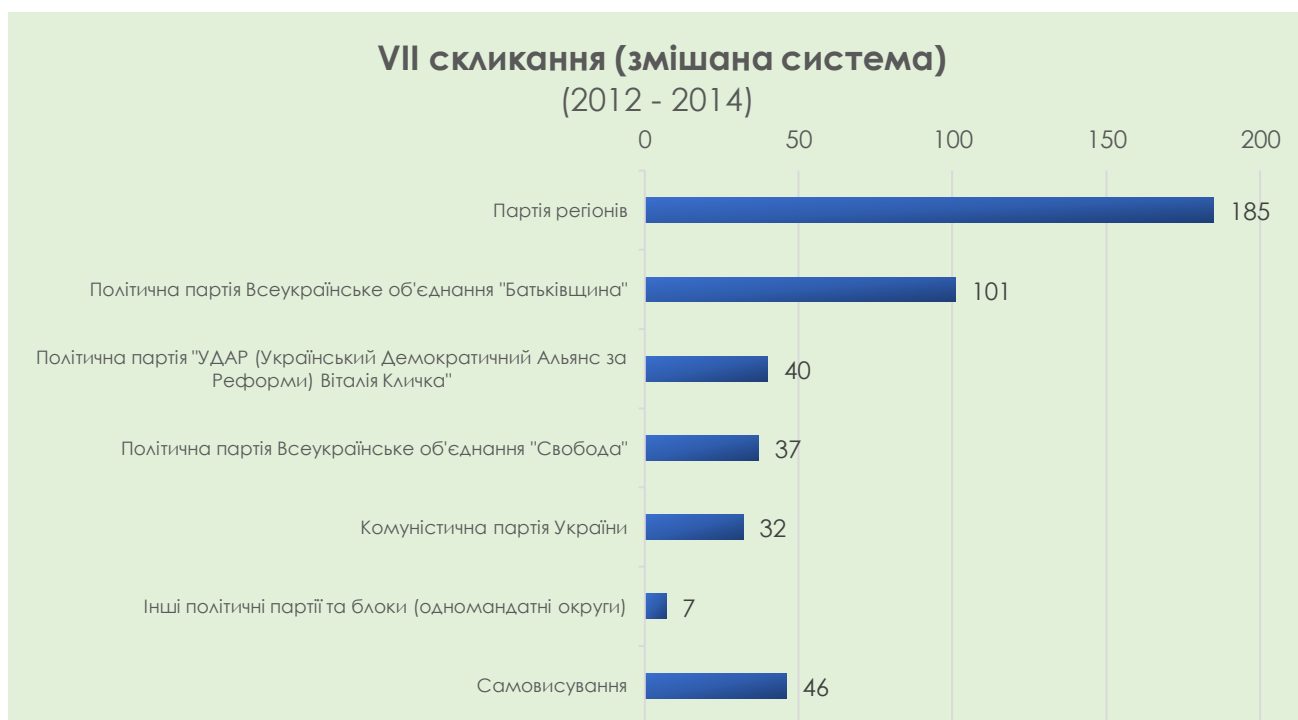


Рис. 8.

Вибори до Верховної Ради України VI скликання відбувалися на позачергових виборах за пропорційною виборчою системою. До складу парламенту увійшли представники 2 політичних партій і 3 блоків (Рис. 9):



Рис. 9.

Вибори до Верховної Ради України V скликань відбувалися за пропорційною виборчою системою. До складу парламенту увійшли представники 3 політичних партій і 2 блоків (Рис. 10):



Рис. 10.

Верховна Рада України IV скликання обиралася за змішаною системою. До складу парламенту IV скликання увійшли: представники 6 політичних партій, обрані у багатомандатному виборчому окрузі; представники інших політичних

сил, обрані в одномандатних виборчих округах; 94 представники шляхом самовисування в одномандатних виборчих округах (Рис. 11):

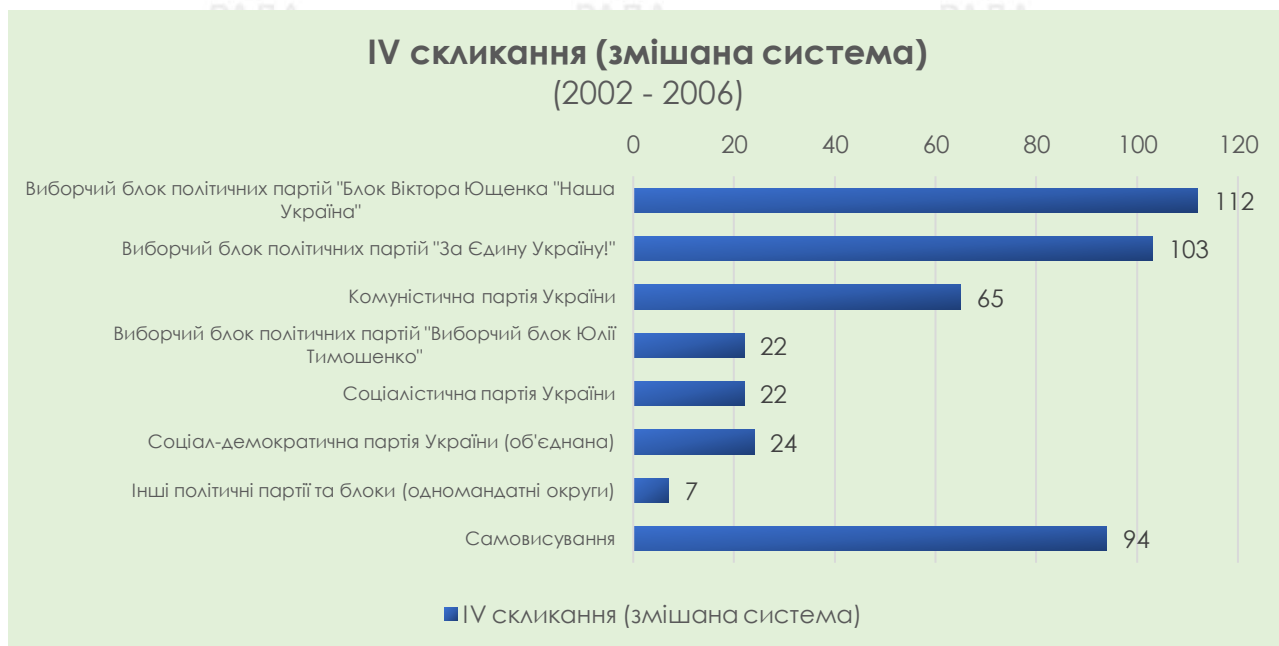


Рис. 11.

Верховна Рада України III скликання обиралася за змішаною системою. До складу парламенту III скликання увійшли: представники 8 політичних партій, обрані у багатомандатному виборчому окрузі; представники інших політичних сил, обрані в одномандатних виборчих округах; 129 представників шляхом самовисування в одномандатних виборчих округах (Рис. 12):



Рис. 12.

Верховна Рада України II та I скликань обиралася за мажоритарною системою.

➤ *Новообрані народні депутати України*

Склад Верховної Ради України кожного скликання значно оновлювався (до складу входили народні депутати України, обрані вперше).

Найбільш оновленим був склад Верховної Ради України II скликання, а також став склад парламенту IX скликання, найменш оновленим – склад парламенту VI скликання (Рис. 13):

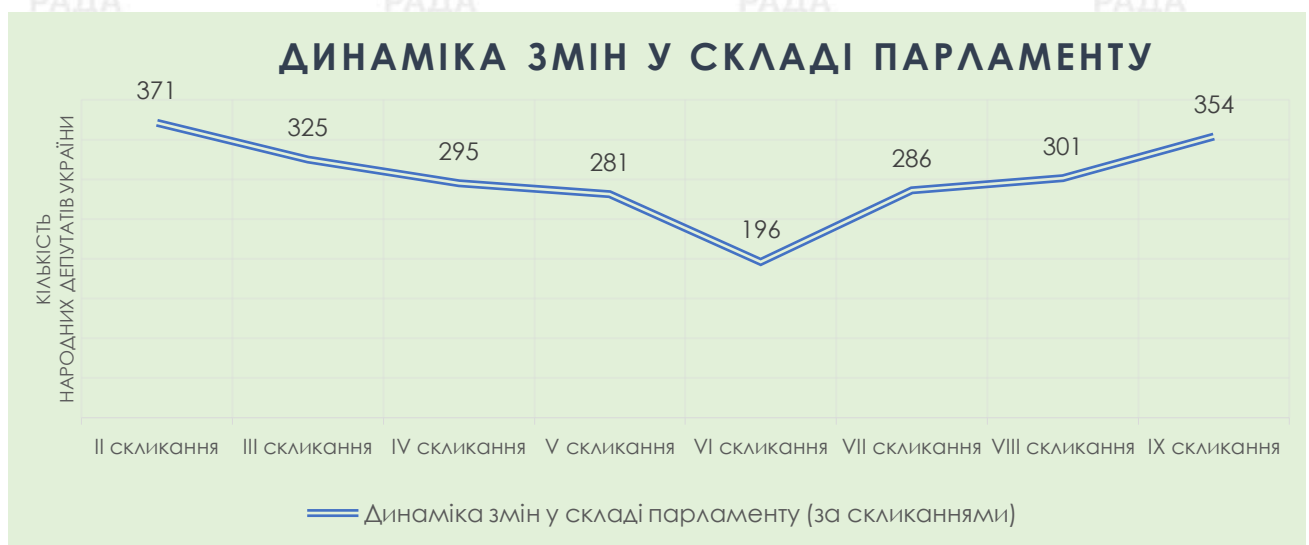


Рис. 13.

➤ *Керівництво парламенту*

Голова Верховної Ради України, Перший заступник і заступник Голови Верховної Ради України обираються Верховною Радою України зі свого складу та відкликаються нею з цих посад.

Голова Верховної Ради України: веде засідання Верховної Ради України; організовує роботу Верховної Ради України, координує діяльність її органів; підписує акти, прийняті Верховною Радою України; представляє Верховну Раду України у зносинах з іншими органами державної влади України та органами влади інших держав; організовує роботу апарату Верховної Ради України²⁰.

Керівництво Верховної Ради України за скликаннями (Рис. 14):

IX скликання



VIII скликання

Голова Верховної Ради України	Перший заступник Голови Верховної Ради України	заступник Голови Верховної Ради України
Парубій Андрій Володимирович (14.04.2016 – 29.08.2019) Гройсман Володимир Борисович (27.11.2014 – 14.04.2016)	Герщенко Ірина Володимирівна (14.04.2016 – 29.08.2019) Парубій Андрій Володимирович (04.12.2014 – 14.04.2016)	Сироїд Оксана Іванівна (04.12.2014 – 29.08.2019)

VII скликання

Голова Верховної Ради України	Перший заступник Голови Верховної Ради України	заступник Голови Верховної Ради України
Турчинов Олександр Валентинович (22.02.2014 – 27.11.2014) Рибак Володимир Васильович (13.12.2012 – 22.02.2014)	Калетнік Ігор Григорович (13.12.2012 – 22.02.2014)	Кошунинський Руслан Володимирович (13.12.2012 – 27.11.2014)

VI скликання

Голова Верховної Ради України	Перший заступник Голови Верховної Ради України	заступник Голови Верховної Ради України
Литвин Володимир Михайлович (09.12.2008 – 12.12.2012) Яценюк Арсеній Петрович (04.12.2007 – 12.11.2008)	Мартинюк Адам Іванович (11.05.2010 – 12.12.2012) Лавринович Олександр Володимирович (02.09.2008 – 11.03.2010)	Томенко Микола Володимирович (02.09.2008 – 12.12.2012)

V скликання

Голова Верховної Ради України	Перший заступник Голови Верховної Ради України	заступник Голови Верховної Ради України
Мороз Олександр Олександрович (06.07.2006 – 23.11.2007)	Мартинюк Адам Іванович (11.07.2006 – 23.11.2007)	Томенко Микола Володимирович (08.02.2007 – 14.06.2007)

IV скликання

Голова Верховної Ради України	Перший заступник Голови Верховної Ради України	заступник Голови Верховної Ради України
Литвин Володимир Михайлович (28.05.2002 – 25.05.2006)	Мартинюк Адам Іванович (18.11.2003 – 25.05.2006) Васильєв Геннадій Андрійович (28.05.2002 – 18.11.2003)	Зінченко Олександр Олексійович (28.05.2002 – 17.03.2005)

III скликання

Голова Верховної Ради України	Перший заступник Голови Верховної Ради України	заступник Голови Верховної Ради України
Плющ Іван Степанович (01.02.2000 – 14.05.2002) Ткаченко Олександр Миколайович (07.07.1998 – 01.02.2000)	Медведчук Віктор Володимирович (01.02.2000 – 13.12.2001) Мартинюк Адам Іванович (09.07.1998 – 21.02.2000)	Гавриш Степан Богданович (01.02.2000 – 04.05.2002) Медведчук Віктор Володимирович (09.07.1998 – 01.02.2000)

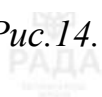
II скликання

Голова Верховної Ради України	Перший заступник Голови Верховної Ради України	заступник Голови Верховної Ради України
Мороз Олександр Олександрович (18.05.1994 – 12.05.1998)	Ткаченко Олександр Миколайович (25.05.1994 – 14.04.1998)	Дьомін Олег Олексійович (28.05.2002 – 17.03.2005) Мусяка Віктор Лаврентійович (01.10.1996 – 14.04.1998)

I скликання

Голова Верховної Ради України	Перший заступник Голови Верховної Ради України	заступник Голови Верховної Ради України
Плющ Іван Степанович (05.12.1991 – 17.05.1994) Кравчук Леонід Макарович (24.08.1991 – 05.12.1991) Івашко Володимир Антонович (04.06.1990 – 18.07.1990)	Дурдинець Василь Васильович (29.01.1992 – 10.05.1994) Плющ Іван Степанович (06.06.1990 – 05.12.1991)	Гриньов Володимир Борисович (07.06.1990 – 29.06.1993)

Рис.14.



ПОЛІТИЧНІ СИЛИ

➤ Депутатські фракції та депутатські групи

На першій сесії Верховної Ради України нового скликання формуються депутатські фракції²¹.

Депутатські фракції формуються із числа народних депутатів України, обраних за виборчими списками політичних партій, та народних депутатів України, які були висунуті політичною партією в одномандатних округах. При формуванні депутатської фракції до її складу також за умови додержання засад діяльності такої фракції можуть увійти народні депутати України, обрані в одномандатних округах, які реєструвалися кандидатами у народні депутати України шляхом самовисування, або народні депутати України, які були висунуті політичною партією, що за результатами виборів не взяла участь у розподілі депутатських мандатів.

Позафракційні народні депутати України можуть входити до складу депутатських фракцій або об'єднуватися у депутатську групу народних депутатів України (далі – депутатська група)²².

Інформація стосовно політичного складу Верховної Ради України II, III, IV, V, VI, VII, VIII скликань, представлена в секторних діаграмах, надана станом на момент припинення її повноважень у день відкриття першого засідання Верховної Ради України нового скликання.

У Верховній Раді України I скликання не було сформовано депутатських фракцій і груп.

IX скликання

Політичний склад Верховної Ради України IX скликання представляють 4 депутатські фракції та 4 депутатські групи (Рис. 15):

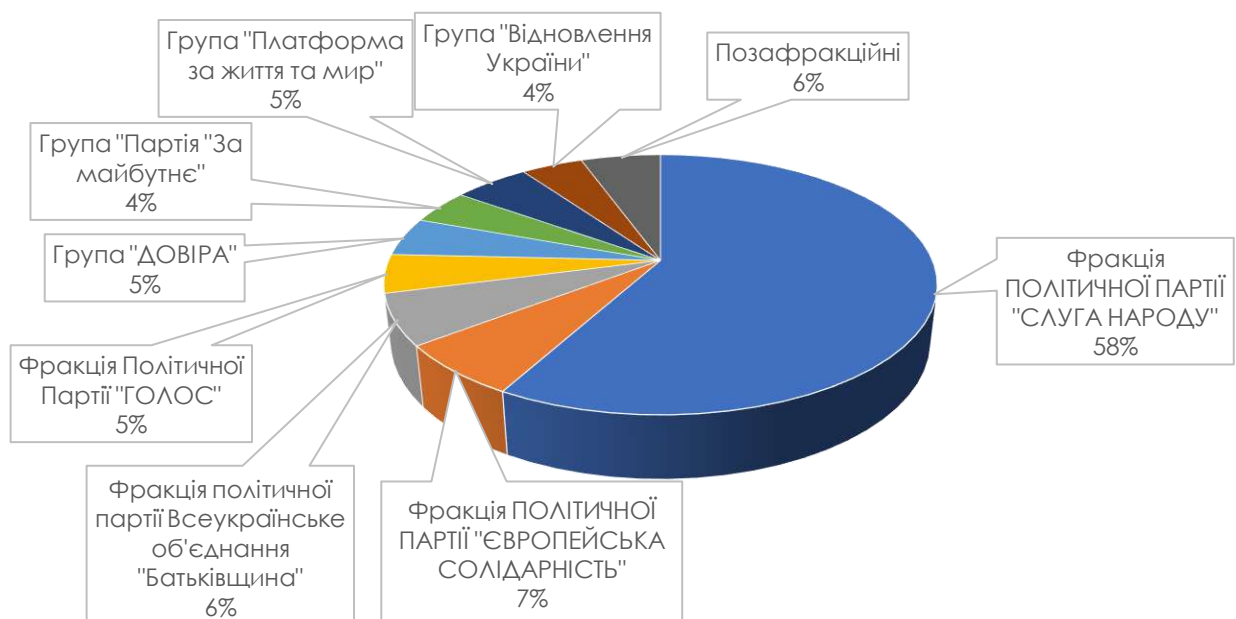


Рис. 15.

Особливістю політичного складу Верховної Ради України IX скликання стало формування парламентської більшості однією депутатською фракцією ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ».

VIII скликання

Політичний склад Верховної Ради України VIII скликання представляли 6 депутатських фракцій та 2 депутатські групи (Рис. 16):

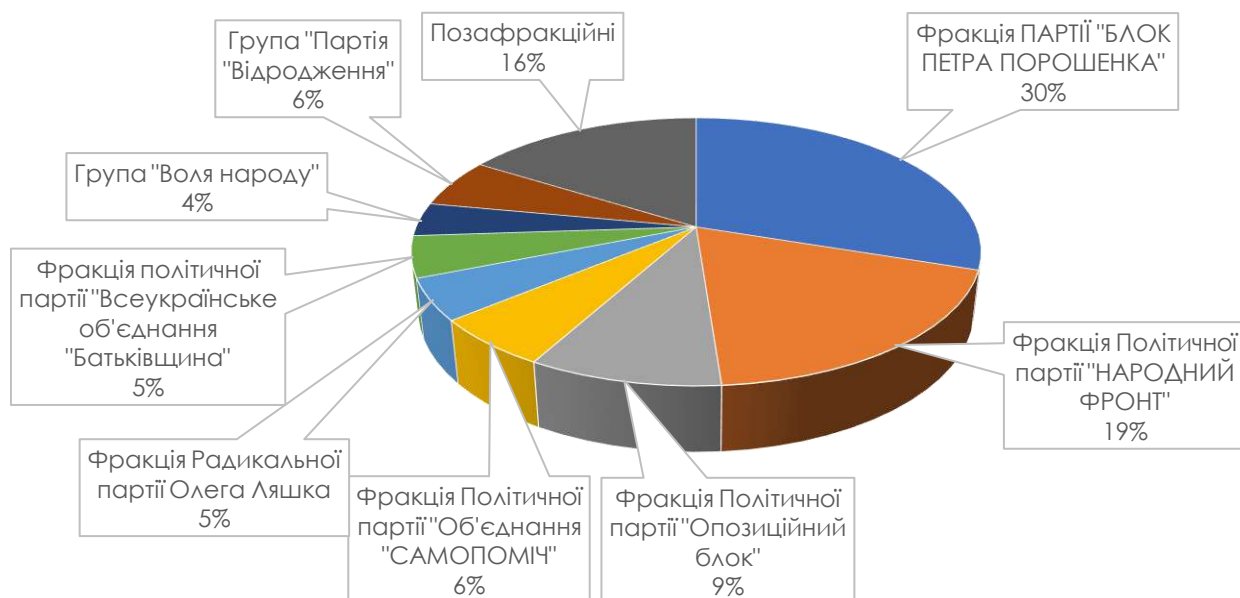


Рис. 16.

VII скликання

Політичний склад Верховної Ради України VII скликання представляли 4 депутатські фракції та 3 депутатські групи (Рис. 17):

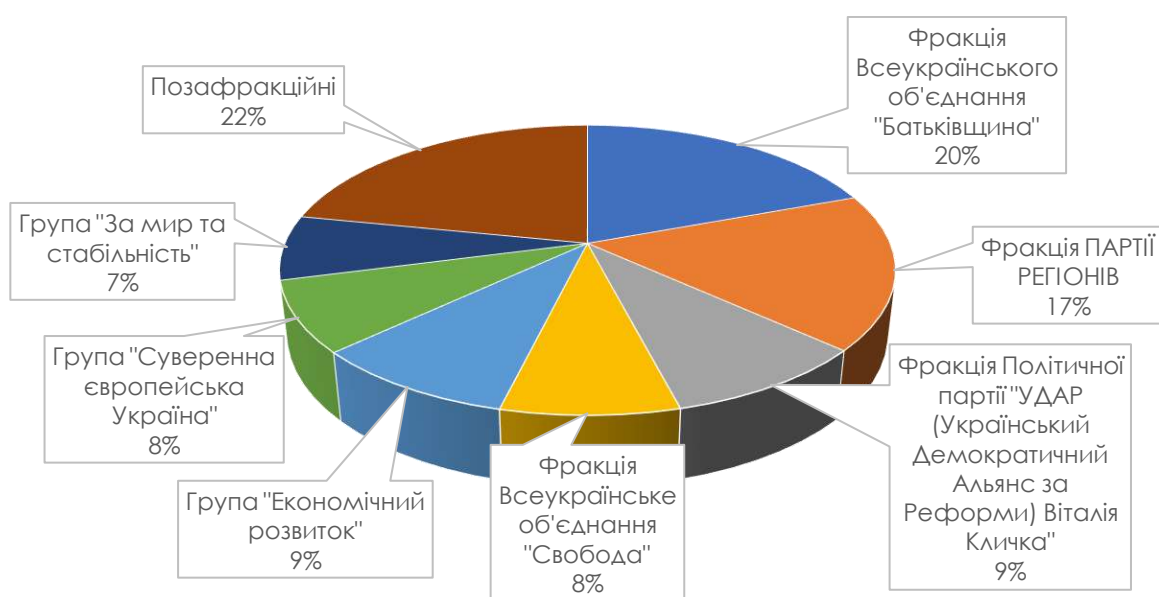


Рис. 17.

Особливістю політичного складу Верховної Ради України VII скликання була наявність найбільшої кількості позафракційних народних депутатів України, знаковим також стало завершення діяльності фракції Комуністичної партії України (24 липня 2014 року), яка була представлена в парламенті всіх попередніх скликань.

VI скликання

Політичний склад Верховної Ради України VI скликання представляли 5 депутатських фракцій та 1 депутатська група (Рис. 18):

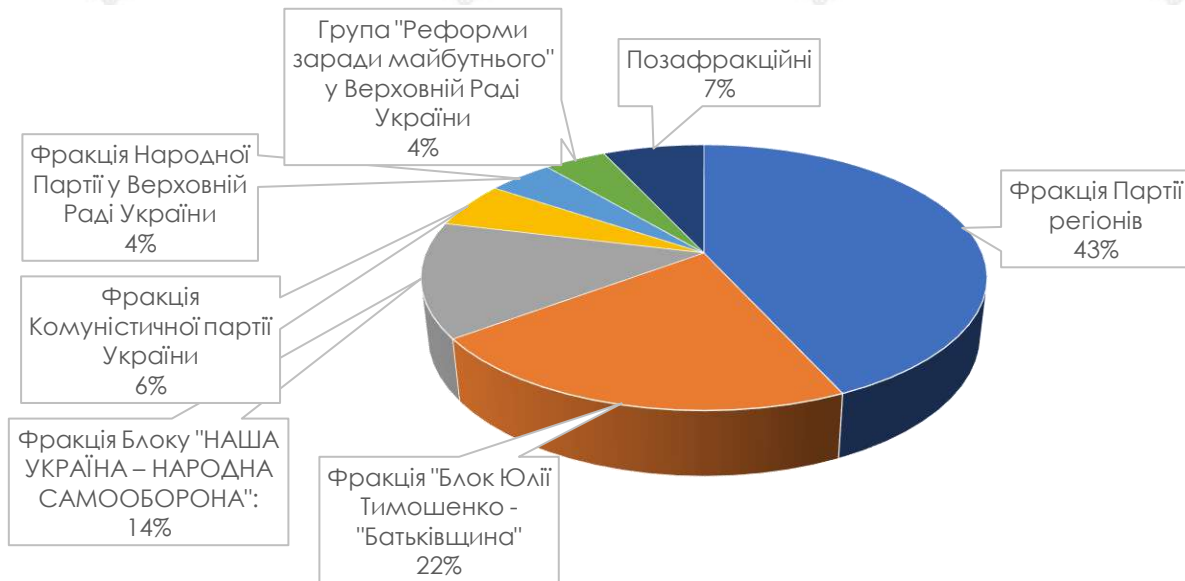


Рис. 18.

V скликання

Політичний склад Верховної Ради України V скликання представляли 5 депутатських фракцій (Рис. 19):



Рис. 19.

На момент припинення повноважень парламенту V скликання до його складу входило 287 народних депутатів України, оскільки 163 народні депутати України достроково склали свої повноваження.

IV скликання

Політичний склад Верховної Ради України IV скликання представляли 12 депутатських фракцій та 1 депутатська група (Рис. 20):

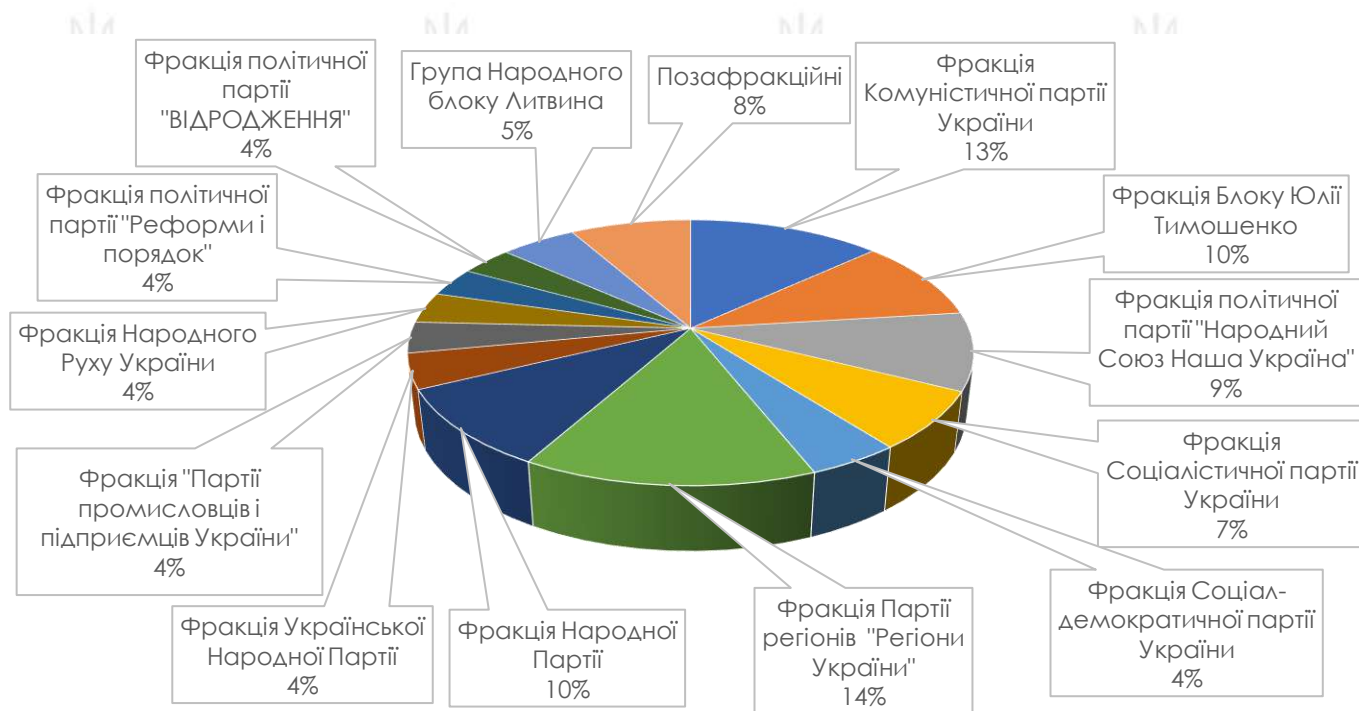


Рис. 20.

Протягом каденції Верховної Ради України IV скликання діяли та припинили свою діяльність 10 депутатських фракцій та 11 депутатських груп²³.

III скликання

Політичний склад Верховної Ради України III скликання представляли 15 депутатських фракцій, що є найбільшою кількістю депутатських фракцій у парламенті (Рис. 21):

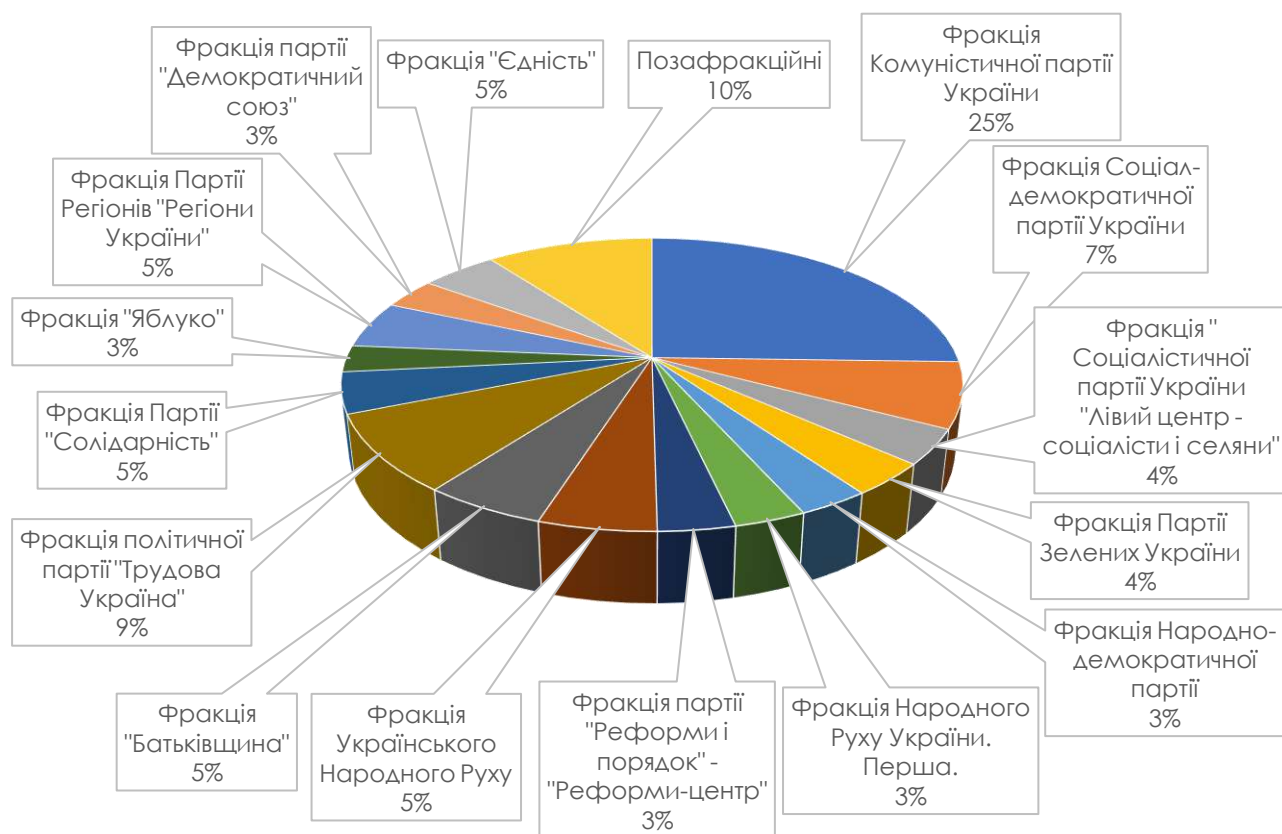


Рис. 21.

II скликання

Політичний склад Верховної Ради України II скликання представляли 5 депутатських фракцій та 5 депутатських груп (Рис. 22):



Рис. 22.

➤ *Коаліції депутатських фракцій*

Зміни до Конституції України 2004 року визначили засади формування у Верховній Раді України за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій коаліції депутатських фракцій, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу²⁴. За цей період у парламенті було сформовано 7 коаліцій депутатських фракцій: 2 коаліції у парламенті V скликання, 3 – у парламенті VI скликання, 1 – у парламенті VII скликання та 1 – у парламенті VIII скликання (Рис. 23):

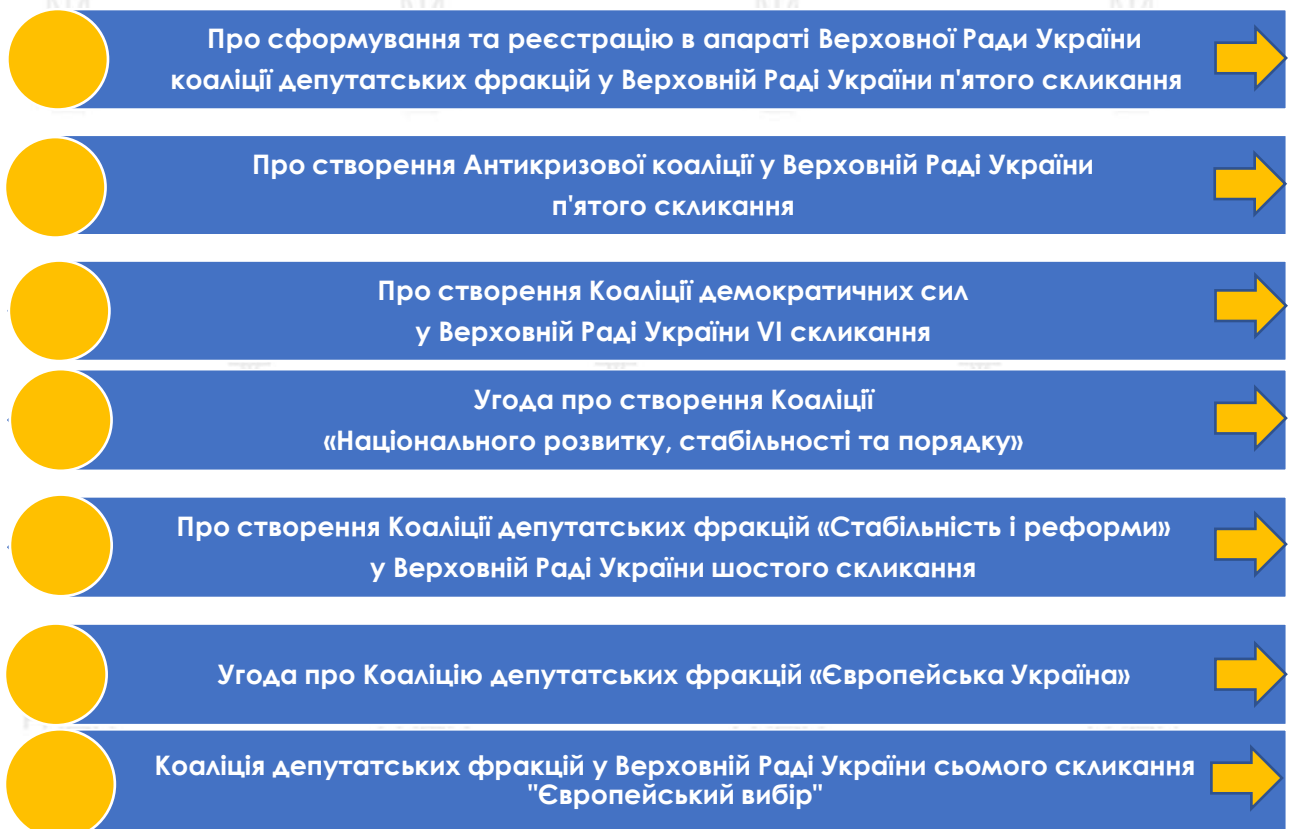


Рис. 23.

У Верховній Раді України IX скликання депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ», до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу парламенту, має права коаліції депутатських фракцій.

ДЕМОГРАФІЯ, ГЕНДЕРНИЙ БАЛАНС

➤ Наймолодші та найстарші за віком народні депутати України

Народним депутатом України може бути обрано громадянина України, який на день виборів досяг 21 року²⁵.

Найстарший за віком народний депутат України перед відкриттям першої сесії новообраної Верховної Ради України зачитує перед парламентом присягу²⁶.

Найстарші за віком народні депутати України у парламенті різних скликань (Рис. 24):

- ✓ **Юлій Іоффе** (IX скликання);
- ✓ **Юхим Звягільський** (VIII, VII скликання);
- ✓ **Іван Герасимов** (VI, V скликання);
- ✓ **Ярослава Стецько** (IV, III, II скликання);
- ✓ **Олександр Шевченко** (I скликання).

Наймолодші за віком народні депутати України у парламенті різних скликань (Рис. 24):

- ✓ **Святослав Юраш** (IX скликання);
- ✓ **Альона Кошелева** (VIII скликання);
- ✓ **Єгор Фірсов** (VII скликання);
- ✓ **Еліна Шишкіна** (VI скликання);
- ✓ **Дмитро Волощенко** (V скликання);
- ✓ **Євген Філіндаш** (IV скликання);
- ✓ **Наталія Жежук** (III скликання);
- ✓ **Андрій Звонарж** (II скликання);
- ✓ **Володимир Макєєнко** (I скликання).

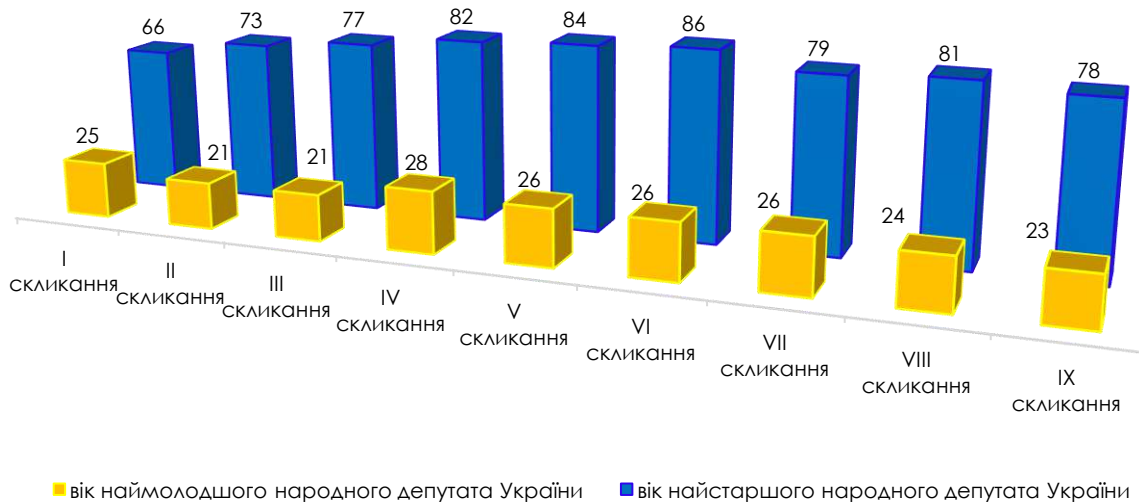


Рис. 24.

➤ *Середній вік народних депутатів України*

За період діяльності парламенту середній вік народних депутатів України різнився несуттєво і становив 46–49 років, за винятком складів парламенту VIII та IX скликань.

Значно молодшим став парламент IX скликання, в якому середній вік народних депутатів України дорівнює 41 рік (Рис. 25):



Рис. 25.

➤ *Представництво жінок / чоловіків*

За останні скликання Верховної Ради України представництво жінок збільшилося. У Верховній Раді України I скликання 3 % від конституційного складу становили жінки. У парламенті IX скликання цей показник зріс до майже 21 % [27](#) (Рис. 26):

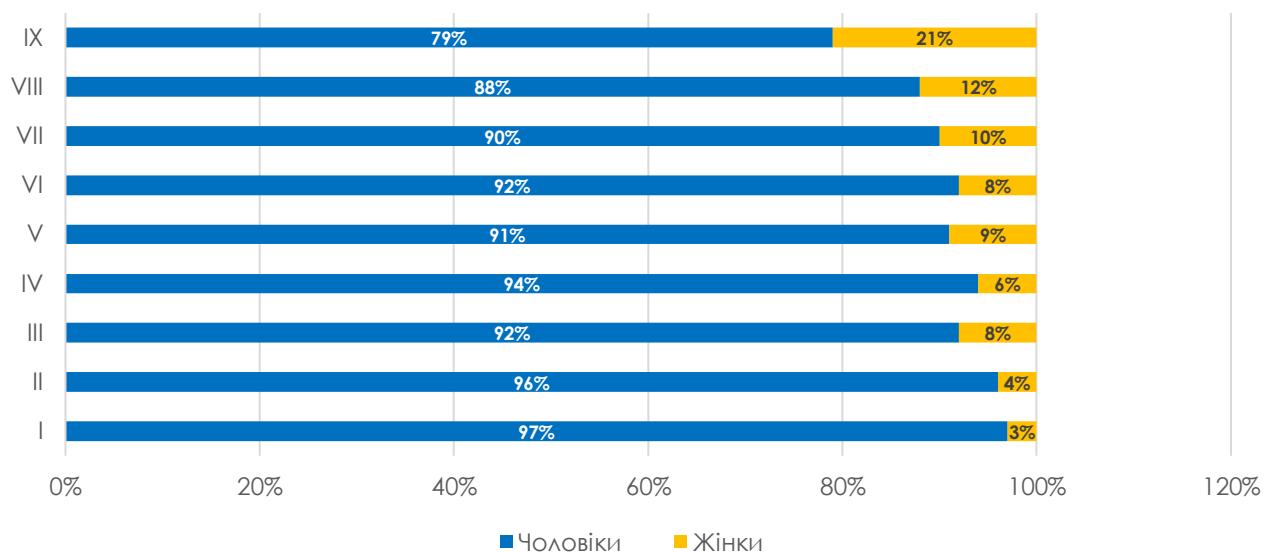


Рис. 26.

За весь період функціонування парламенту 3 жінки обіймали посади Першого заступника Голови Верховної Ради України, заступника Голови Верховної Ради України (Рис. 27):

Кондратюк Олена Костянтинівна

- Заступник Голови Верховної Ради України (з 29.08.2019)

Герашенко Ірина Володимирівна

- Перший заступник Голови Верховної Ради України (14.04.2016 – 29.08.2019)

Сироїд Оксана Іванівна

- Заступник Голови Верховної Ради України (04.12.2014 – 29.08.2019)

Рис. 27.

Також жінки обіймали керівні посади в органах Верховної Ради України. Примітним є те, що з кожною наступною каденцією парламенту кількість жінок, які обіймали посади голови комітету, першого заступника голови комітету, заступника голови комітету, секретаря комітету та голови підкомітету, поступово збільшується. Особливо це стосується Верховної Ради України IX скликання (Рис. 28):



Рис. 28.

ПАРЛАМЕНТСЬКІ КОМІТЕТИ

➤ *Кількість парламентських комітетів*

Парламентські комітети є органами Верховної Ради України, що створюються з числа народних депутатів України для здійснення законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до її повноважень, виконання контрольних функцій²⁸.

Кількість парламентських комітетів, їх назви та предмети відання затверджуються Верховною Радою України. Кількість комітетів, їх назви та предмети відання можуть бути змінені за рішенням Верховної Ради України нового скликання до вирішення питання про формування персонального складу комітетів²⁹.

У парламенті I скликання функціонували комісії Верховної Ради України³⁰, які в період роботи парламенту II скликання перейменовано у комітети Верховної Ради України³¹.

Кількість комітетів у парламенті різних скликань коливалася від 23 (II, IX) до 29 (VII) (Рис. 29):

Кількість комітетів у парламенті різних скликань



Рис. 29.

➤ *Структура парламентських комітетів*

Персональний склад парламентських комітетів формується шляхом обрання голови, першого заступника та заступників голови, секретаря та членів комітетів³².

Відповідні пропозиції надають депутатські фракції з урахуванням квоти розподілу посад голів комітетів, перших заступників, заступників голів, секретарів та членів комітетів, яка визначається пропорційно від кількісного

складу депутатських фракцій (депутатських груп) до фактичної чисельності народних депутатів України³³.

Парламентський комітет має таку організаційну структуру (Рис. 30):

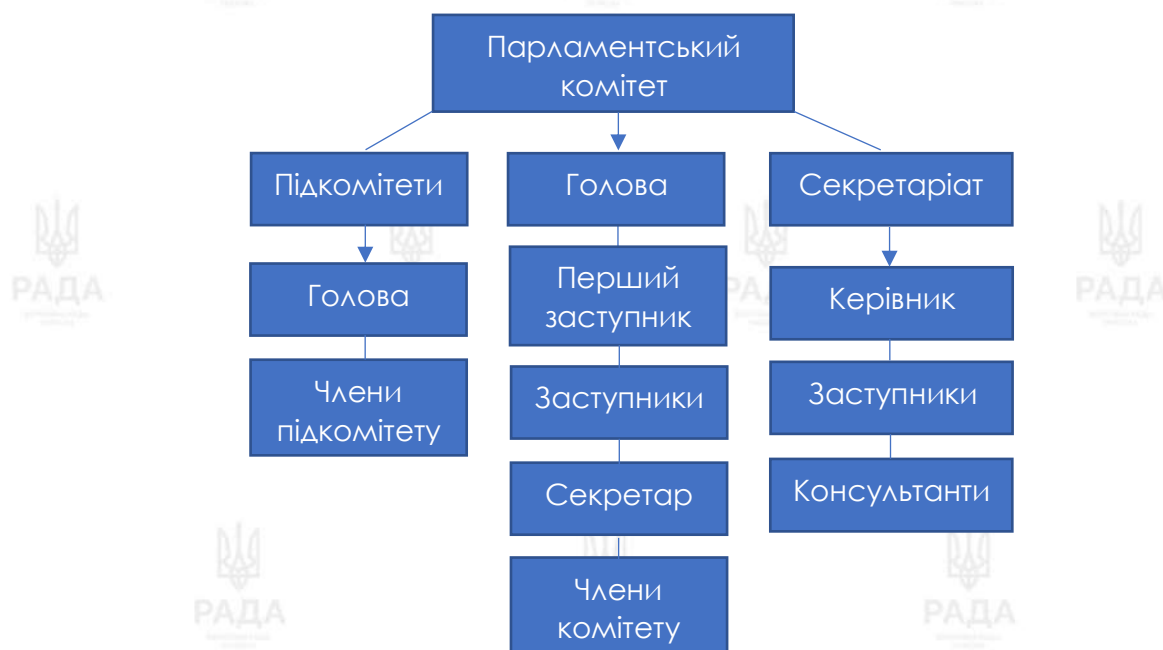


Рис. 30.

➤ Розподіл депутатів по комітетах

Кількісний склад народних депутатів України, які входили до складу відповідного парламентського комітету, помітно різняться у парламенті різних скликань.

Найбільш численний склад парламентських комітетів станом на закінчення строку повноважень Верховної Ради України за скликанням (Рис. 31):

Комісія з питань оборони і державної безпеки (I скликання);

Комітет з питань агропромислового комплексу, земельних ресурсів та соціального розвитку села (II скликання);

Комітет з питань фінансів і банківської діяльності (III скликання);

Комітет з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (III скликання);

Комітет з питань бюджету (IV, V, VI, VII скликання);

Комітет з питань податкової та митної політики (VIII скликання);

Комітет з питань бюджету (IX скликання).

Найбільш численні за складом парламентські комітети

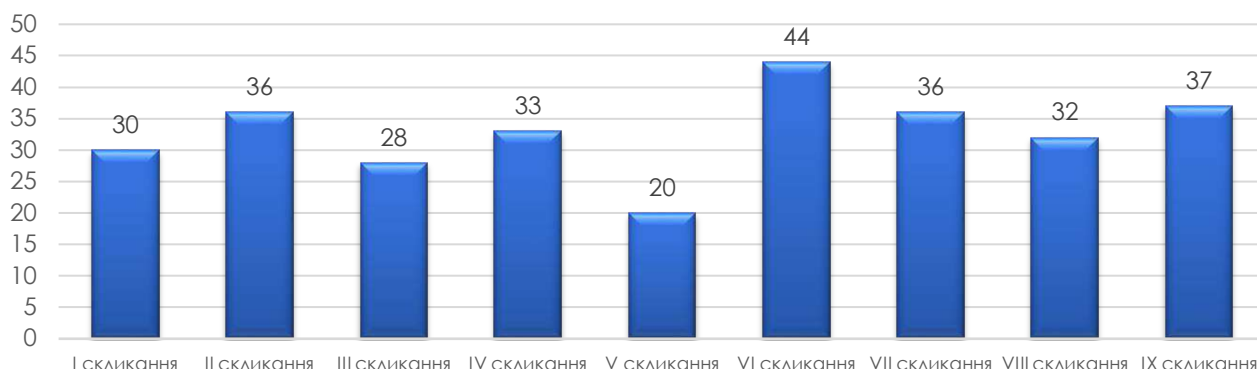


Рис. 31.

Найменші за кількістю членів парламентські комітети станом на закінчення строку повноважень Верховної Ради України за скликанням (Рис. 32):

Контрольна комісія з питань приватизації (I скликання);

Контрольний комітет з питань приватизації (II скликання);

Комітет з питань культури і духовності (III скликання);

Комітет з питань охорони здоров'я, материнства та дитинства (IV скликання);

Комітет у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів (V скликання);

Комітет з питань податкової та митної політики (VI скликання);

Комітет у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів (VII скликання);

Комітет з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення (VIII скликання);

Комітет з питань свободи слова (IX скликання).

Найменш численні за складом парламентські комітети

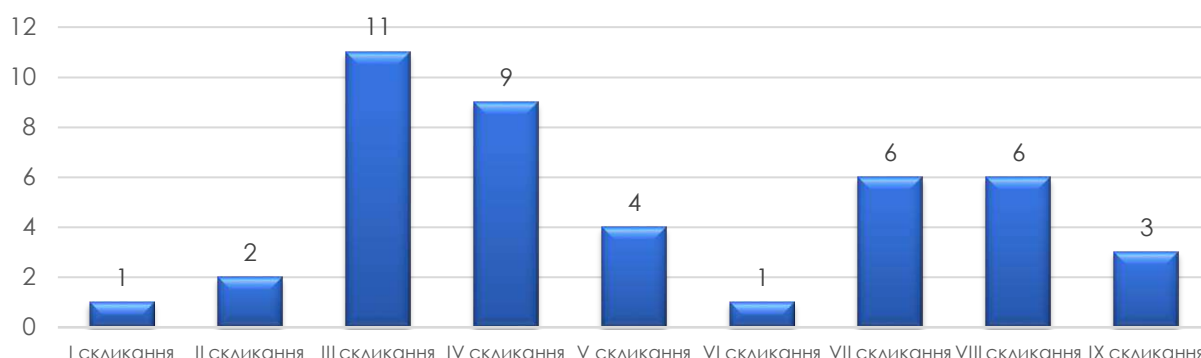


Рис. 32.

До складу комітетів не можуть бути обрані Голова Верховної Ради України, Перший заступник та заступник Голови Верховної Ради України³⁴.

У Верховній Раді України кожного скликання були народні депутати України, які не входили до складу жодного парламентського комітету (Рис. 33):



Рис. 33.

ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

➤ *Кількість прийнятих законів за скликання*

Одним із повноважень Верховної Ради України є прийняття законів³⁵. За період діяльності парламентом було прийнято 7 963 закони (станом на 01.01.2026). У Верховній Раді України всіх скликань переважно зберігалася тенденція збільшення кількості прийнятих законодавчих актів. Винятком є парламент V та VII скликань, який з об'єктивних причин у зв'язку із достроковими виборами не допрацював конституційно визначений строк повноважень (Рис. 34):



Рис. 34.

Законодавча діяльність Верховної Ради України I скликання характеризувалася прийняттям значної кількості первинних законів, що врегулювали більшість сфер суспільних відносин, зокрема було прийнято 5 кодексів.

Парламент IV та VI скликань відзначається прийняттям однакової кількості кодексів – по 6.

Спрямованість законодавчої діяльності Верховної Ради України IX скликання значною мірою була зумовлена кількома викликами: пандемією коронавірусної хвороби COVID-19 та повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України. Євроінтеграційний курс став важливим вектором у діяльності парламенту, що обумовило прийняття низки законів України, зокрема: «Про медіа», «Про цифровий контент та цифрові послуги», «Про національні меншини (спільноти) України», «Про публічно-приватне партнерство», «Про лобіювання» та ін. (Рис. 35):

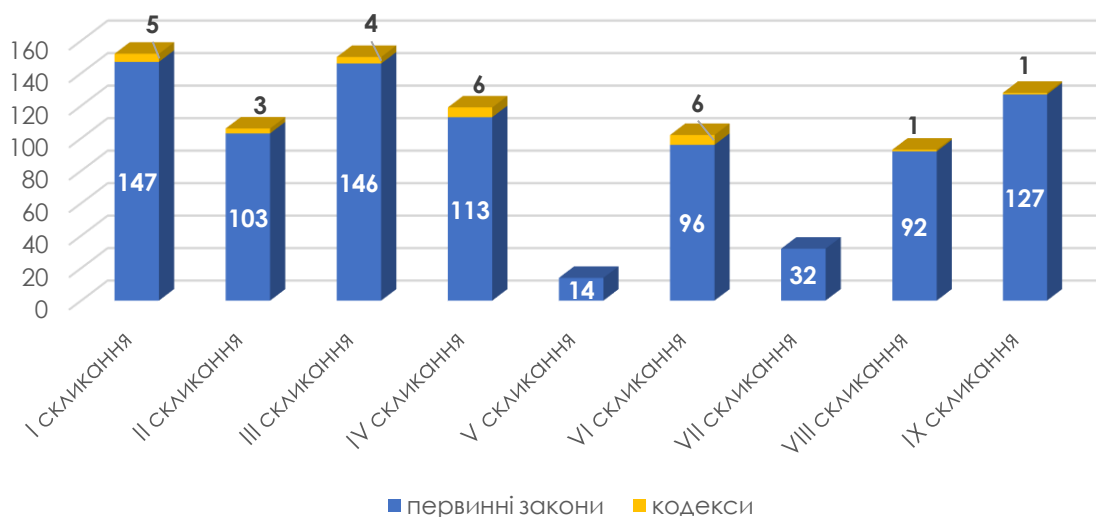


Рис. 35.

Право законодавчої ініціативи також реалізується шляхом внесення на розгляд парламенту законопроекту про внесення змін до первинного законодавчого акта (закону, кодексу, основ законодавства тощо).

Парламент I, V та VII скликань характеризується прийняттям найменшої кількості законів про внесення змін до первинних законодавчих актів. Натомість Верховна Рада України IX скликання прийняла найбільшу кількість таких законів, що зумовлено необхідністю оперативного реагування на виклики, пов'язані значною мірою з пандемією коронавірусної хвороби COVID-19, повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України та євроінтеграційним курсом України (Рис.36):

Кількість прийнятих законів про внесення змін до законів за скликання

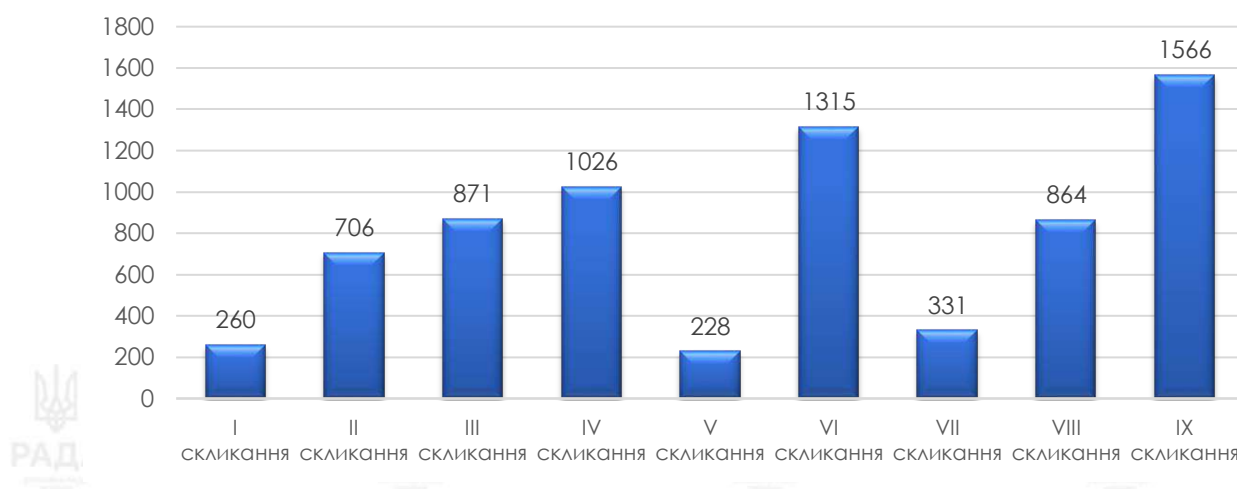


Рис.36.

Одним із повноважень Верховної Ради України є внесення змін до Конституції України³⁶, на реалізацію якого до парламенту неодноразово вносилися проекти законів про внесення змін до Конституції України (Рис. 37):



Рис. 37.

До Конституції України були внесені зміни 7-ма законами України (IV скликання – 1 закон; VI скликання – 1 закон; VII скликання – 2 закони; VIII скликання – 2 закони; IX скликання – 1 закон).

Зміни до Конституції України стосувалися, зокрема: форми державного правління; проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів; здійснення контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням Рахунковою палатою; правосуддя; стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; недоторканності народних депутатів України.

➤ **Парламентські слухання**

Парламентські слухання є формою парламентської діяльності, метою якої є вивчення питань, що становлять значний суспільний інтерес і потребують законодавчого врегулювання, та розробка рекомендацій для подальшої роботи над законопроектами³⁷.

Слухання проводяться гласно та відкрито у залі засідань Верховної Ради України під головуванням Голови Верховної Ради України, Першого заступника Голови Верховної Ради України, заступника Голови Верховної Ради України. Обов'язковим є ведення стенограми, яка розміщується на офіційному вебсайті парламенту та видається окремим додатком до стенографічного бюлетеня пленарних засідань.

Ініціаторами проведення парламентських слухань є комітети Верховної Ради України.

Кількість слухань у парламенті різних скликань різнилася, а з 2022 року, у зв'язку із введенням в Україні правового режиму воєнного стану та з метою забезпечення безпеки, парламентські слухання не проводяться (Рис. 38):

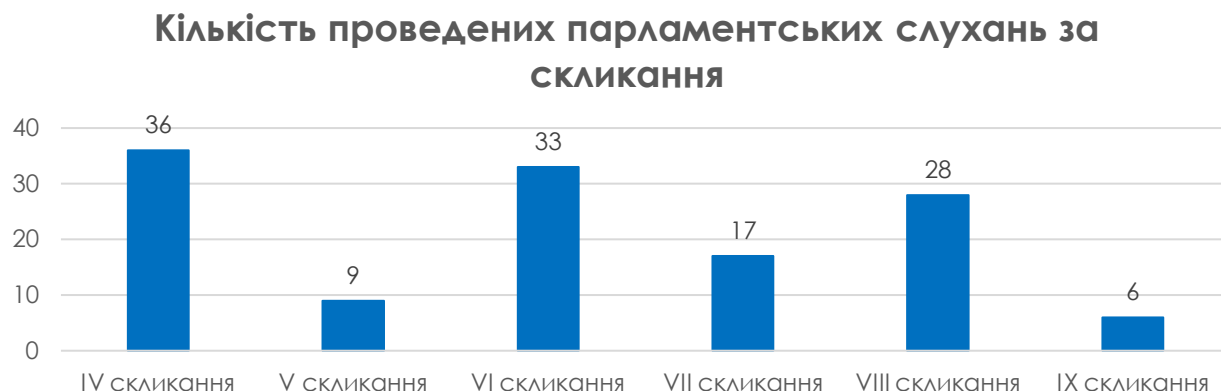


Рис. 38.

Тематика парламентських слухань (IV – IX скликань) (Рис. 39):



Рис. 39.

МІЖПАРЛАМЕНТСЬКА СПІВПРАЦЯ

➤ Участь Верховної Ради України в міжнародних парламентських асамблеях / організаціях

Верховна Рада України у своїй діяльності використовує всі доступні інституційні, позаінституційні та дистанційні форми міжпарламентської співпраці (Рис. 40):

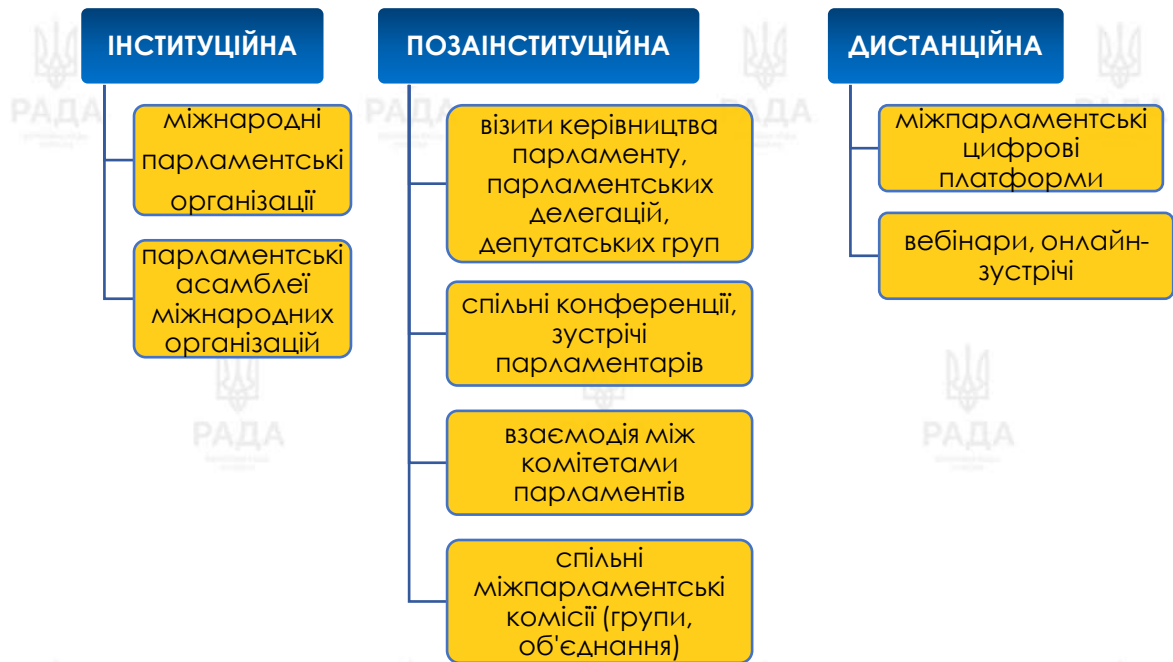


Рис. 40.

Верховна Рада України є постійним членом 7 міжнародних парламентських асамблей/організацій та бере участь у 3 міжнародних парламентських асамблеях/організаціях як асоційований член або кандидат у члени (Рис. 41):

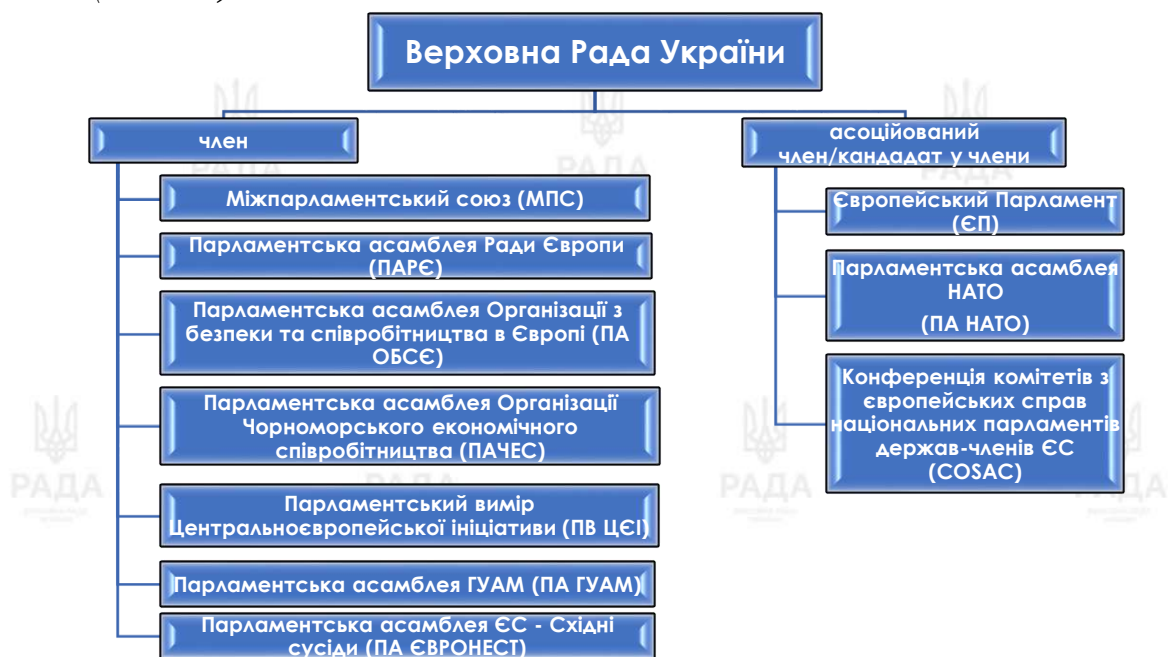


Рис. 41.

Хронологія розвитку міжпарламентських відносин з моменту набуття Україною незалежності (Рис. 42):

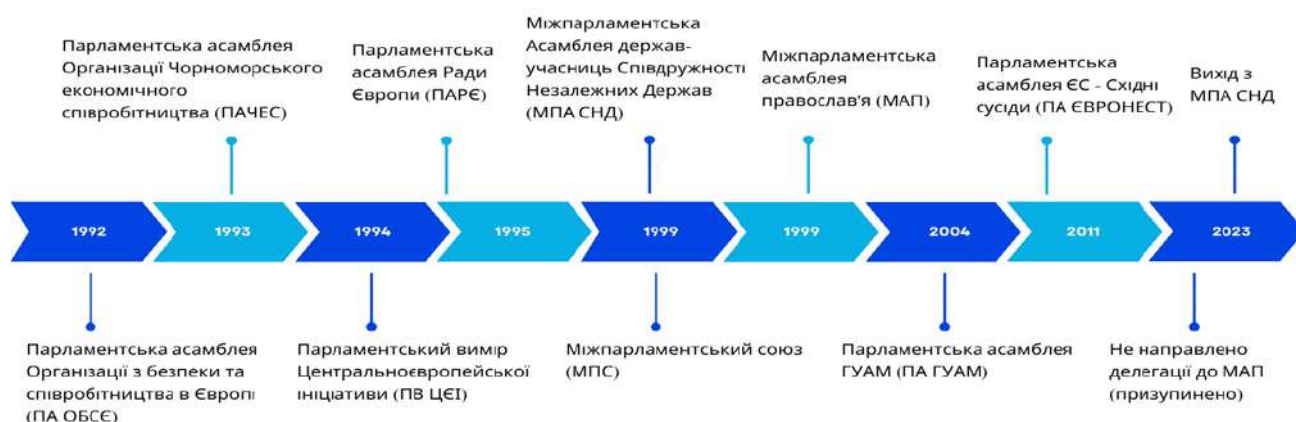


Рис. 42.

➤ **Постійні делегації Верховної Ради України в міжпарламентських асамблеях/організаціях**

Парламент офіційно призначає народних депутатів України до складу постійних делегацій у міжпарламентських асамблеях/організаціях. Найбільша кількість постійних делегацій призначена Верховною Радою України VII скликання (Рис. 43):



Рис. 43.

Кількісний склад постійних делегацій у міжпарламентських організаціях залежить від квоти України в кожній із них. Традиційно численними є постійні делегації у Парламентській асамблеї Ради Європи та Міжпарламентському союзу.

У парламенті VIII та IX скликань найбільш численним є склад постійної делегації у Парламентському комітеті асоціації з Європейським Союзом (Рис. 44):



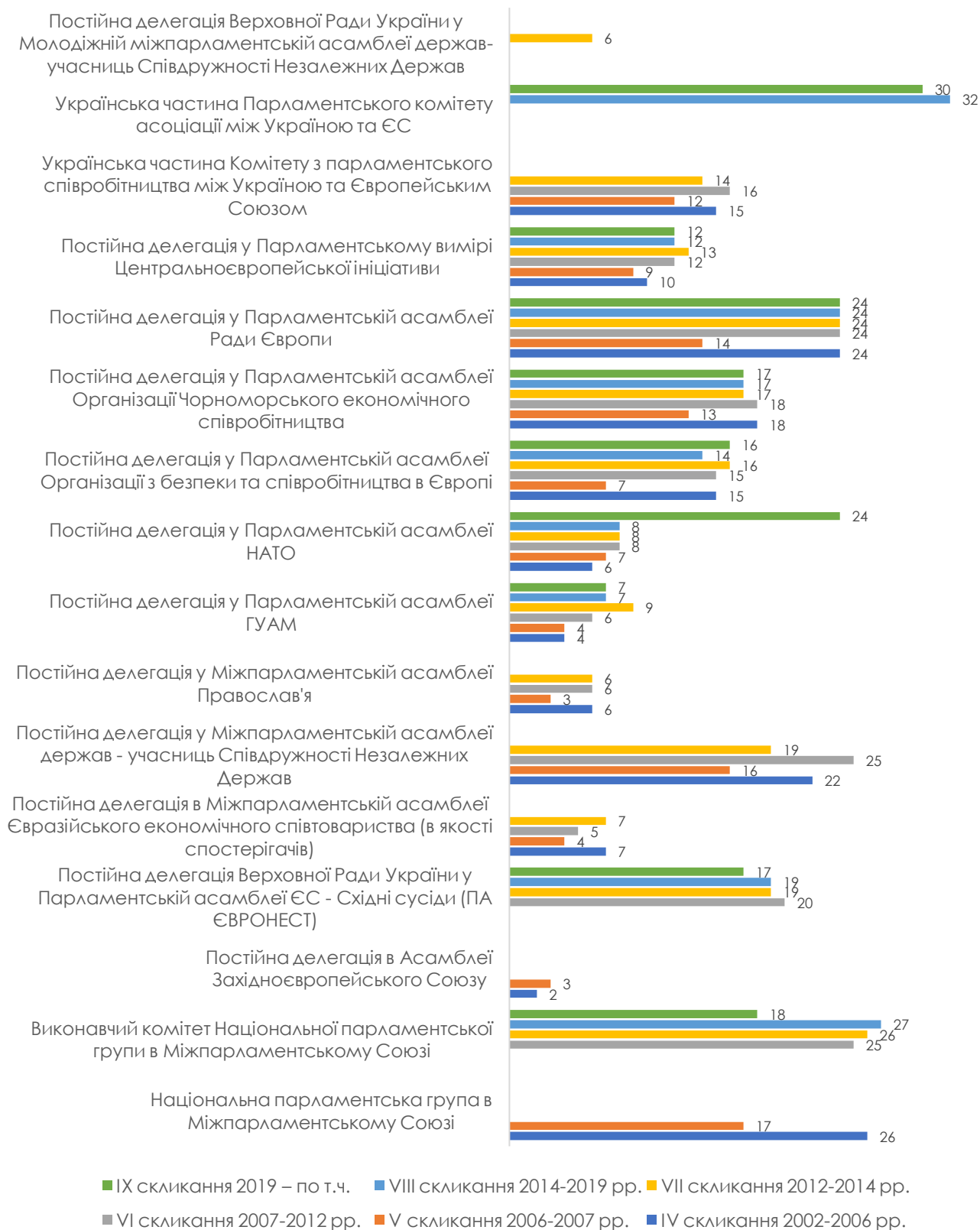


Рис. 44.

Верховна Рада України є учасником двох- та тристоронніх міжпарламентських асамблей: Парламентської Асамблеї України і Республіки Польща (2003), Асамблеї Верховної Ради України і Сейму Литовської Республіки (2003), Міжпарламентської асамблеї Верховної Ради України, Сейму Литовської Республіки та Сейму і Сенату Республіки Польща (2005),

Міжпарламентської асамблеї Парламенту Грузії, Парламенту Республіки Молдова і Верховної Ради України (2018).

Кількісний склад українських делегацій варіюється від 10 до 19 народних депутатів України (Рис. 45):



Рис. 45.

➤ Депутатські групи з міжпарламентських зв'язків з іноземними державами

Кількість депутатських груп з міжпарламентських зв'язків з іноземними державами варіюється. Найбільшими за чисельністю є групи з міжпарламентських зв'язків із депутатами парламентів США, Великої Британії, Канади, Китаю, Польщі, Японії, Німеччини, Італії, Франції та Ізраїлю. Найменшими за чисельністю є групи з міжпарламентських зв'язків із парламентами держав Африки, Південної Азії та Південної Америки.

Особливістю парламенту VIII та IX скликання є відсутність депутатських груп міжпарламентських зв'язків із депутатами парламенту росії, а IX скликання – також Білорусі.

Динаміка кількості депутатських груп Верховної Ради України з міжпарламентських зв'язків (Рис. 46):



Рис. 46.

У парламенті IX скликання функціонує 111 груп з міжпарламентських зв'язків. Їх кількісний склад варіюється від 2 до 186 народних депутатів України (Рис. 47):

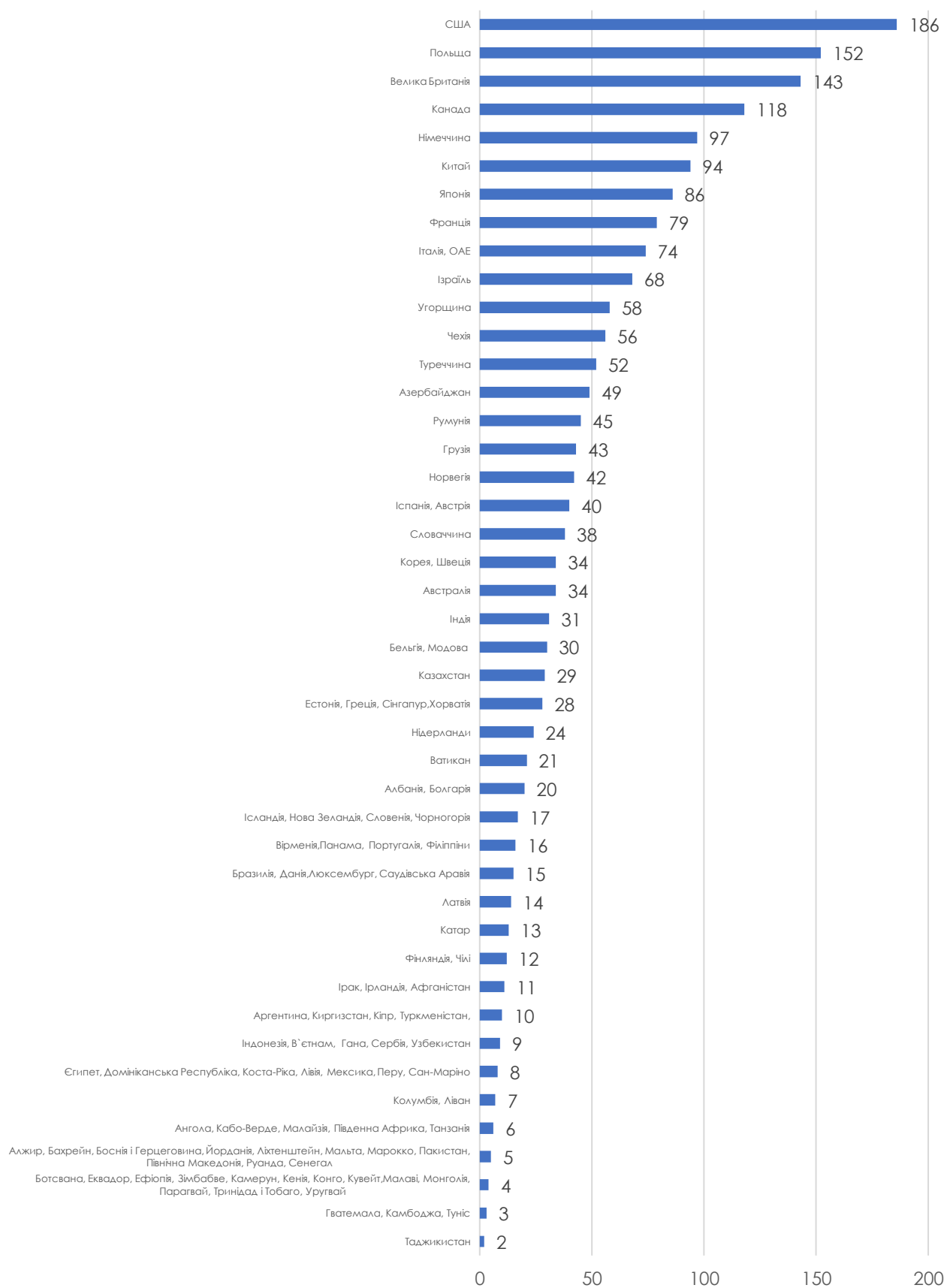


Рис. 47.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ТРЕК

➤ Інституційна складова

Угодою про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами³⁸ у 1994 році було започатковано політичний діалог з метою сприяння розвитку тісних політичних, економічних відносин, торгівлі, інвестицій задля прискорення сталого розвитку. Передбачалося надання Україні підтримки у зміцненні та розвитку демократії, економіки та фіналізації переходу до ринкової економіки.

Підписання Угоди, а згодом її ратифікація Верховною Радою України стали відправною точкою формування державної політики у напрямі європейської інтеграції, зокрема її інституційної складової. Так, у 2002 році парламентом IV скликання вперше був створений Комітет Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання європейської інтеграції³⁹. У всіх наступних скликаннях Верховної Ради України також створювався євроінтеграційний комітет.

У Верховній Раді України IX скликання у складі Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу створено чотири підкомітети (Рис. 48):

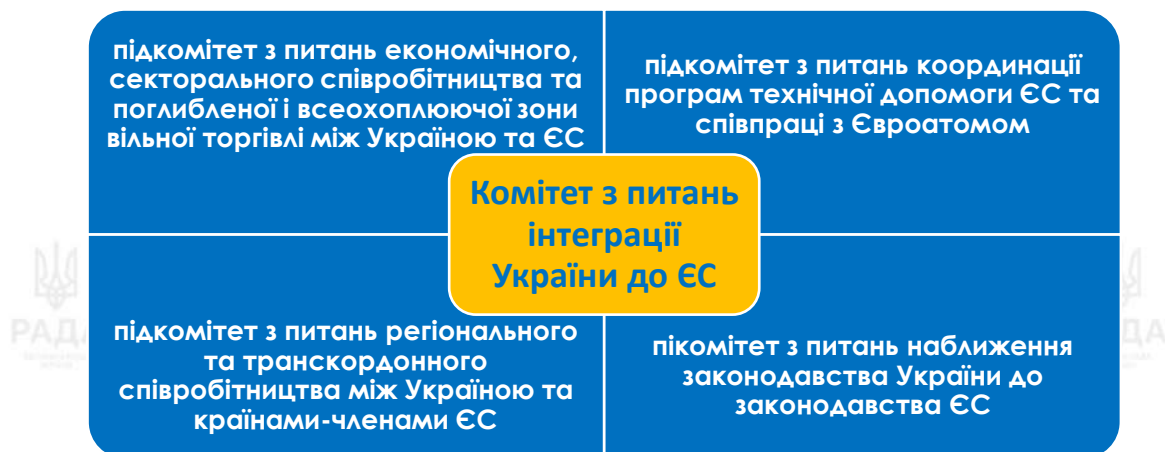


Рис. 48.

У 2022 році в кожному парламентському комітеті (крім Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу) було створено підкомітет з питань адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу (*acquis* ЄС), виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, що посилює реалізацію державної політики у цій сфері⁴⁰.

У Верховній Раді України IX скликання зареєстровано 266 євроінтеграційних законопроектів (станом на 01.01.2026), з яких 87 – прийнято парламентом і підписано Президентом України⁴¹.

У 2022 році парламентом створено Дослідницьку службу Верховної Ради України⁴², ⁴³, яка у контексті завдань науково-дослідницького та інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Верховної Ради України, її органів, народних депутатів України, депутатських фракцій (депутатських груп) у

Верховній Раді України підготувала низку аналітичних та інформаційних матеріалів у сфері європейської інтеграції⁴⁴, а також Методичні рекомендації щодо порядку здійснення аналізу відповідності законопроектів зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (acquis CC)⁴⁵.



ІННОВАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ

➤ Електронне урядування і цифрові технології

Впровадження інформаційних технологій у забезпечення діяльності Верховної Ради України умовно поділяється на етапи (Рис. 49):

I етап: становлення та початкова комп'ютеризація – перехід від повністю паперового документообігу до використання перших локальних комп'ютерних мереж (1990 – 1991)

II етап: формування базової цифрової інфраструктури – створення першого вебсайту, електронної бази законодавства та впровадження системи голосування «Рада» (1991– 2005)

III етап: системна інтеграція та підвищення ефективності – розвиток комплексних автоматизованих систем, модернізація системи голосування для боротьби з неособистим голосуванням (2005 – 2014)

IV етап: «цифровий стрибок» до прозорості та підзвітності – впровадження відкритих даних, інтерактивних інструментів та трансляції парламентських процесів (2014 – 2021)

V етап: цифрова стійкість і забезпечення безпеки в умовах війни – прискорена адаптація до віддаленої роботи, пріоритезація хмарних технологій та кібербезпеки як елементів національної безпеки України (з 2022)

Рис. 49.

У 1998 році відбувся запуск першої версії офіційного вебсайту Верховної Ради України (rada.gov.ua). Вебсайт поступово насичувався контентом, з'являлися вебсторінки парламентських комітетів, народних депутатів України, почали публікуватися проекти законів України.

У 2002 році на вебсайті запроваджено рубрику «Законотворчість»⁴⁶ – життєвий цикл законопроекту в цифровому форматі: від електронної реєстрації картки проекту до передачі підписаного закону на офіційне опублікування.

Із 2014 року на вебпорталі парламенту з'явився такий контент: онлайн-трансляції пленарних засідань і засідань погоджувальної ради; публікація поіменних результатів голосувань одразу після їх проведення; розділи «Звернення громадян»⁴⁷ та «Портал відкритих даних»⁴⁸.

Відвідуваність рубрики «Законодавство України» з кожним роком зростає (Рис. 50):



Рис. 50.

У парламенті запроваджено електронну систему документообігу, що складається з кількох інтегрованих модулів (Рис. 51):



Рис. 51.

Голосування у Верховній Раді України здійснюється кожним народним депутатом України особисто за допомогою електронної системи «Рада» шляхом натискання сенсорної кнопки в такий спосіб, що унеможливорює голосування іншою особою. Результати голосування фіксуються поіменно.

ПРОЗОРІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ

➤ Доступ до публічної інформації

Прозорість та відкритість парламенту забезпечується відповідними механізмами реалізації права кожного на доступ до публічної інформації⁴⁹.

Аналіз динаміки показників запитів на публічну інформацію дозволяє визначити рівень громадської активності та довіри до інституції (Рис. 52).

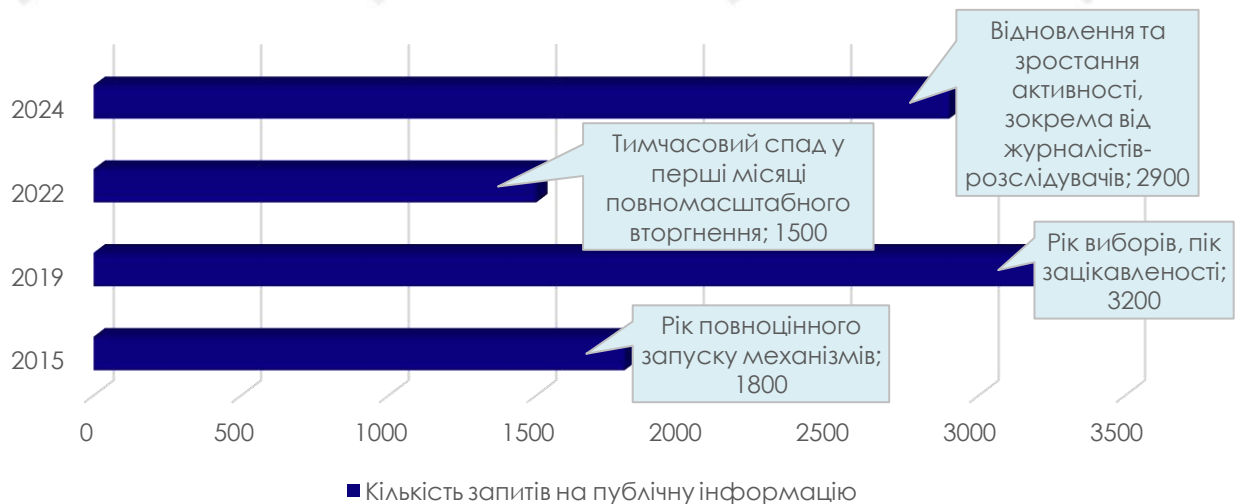


Рис. 52.

➤ Звернення громадян, електронні петиції

Електронна форма звернення громадян сприяє спрощенню комунікації. За даними узагальнених звітів парламенту про задоволення запитів на інформацію (за чотири роки, починаючи з 2015 року) станом на кінець 2023 року до Верховної Ради України всього надійшло 310000 звернень громадян (Рис. 53):



Рис. 53.

Запроваджена у 2015 році електронна петиція⁵⁰ стала інструментом електронної демократії. З 2015 року подано понад 50000 електронних петицій, із них 87 набрали необхідних 25000 голосів.

➤ *Парламентські медіа*

Парламентський телеканал «Рада» та газета «Голос України» є інформаційними ресурсами Верховної Ради України.

Телеканал «РАДА» забезпечує покриття телесигналом практично всі регіони України. Зона покриття транспондерів BSS (Європейський промінь) охоплює більшість європейських держав, північ Африканського континенту, країни Близького Сходу⁵¹.

Газета «Голос України» є офіційним друкованим виданням парламенту, який здійснює офіційне опублікування законів України, постанов, інших нормативно-правових актів України та рішень Верховної Ради України, а також іншої інформації, обов'язковість опублікування якої передбачено законодавством⁵².

ВИЗНАЧНІ ДАТИ

➤ Становлення та розвиток незалежної України

Шлях від Української РСР до України – суверенної і незалежної, унітарної, демократичної, соціальної, правової держави⁵³ (Рис. 54):



Рис. 54.

Із прийняттям Декларації про державний суверенітет України Верховна Рада України проголосила основні цінності українського державотворення⁵⁴ (Рис. 55):

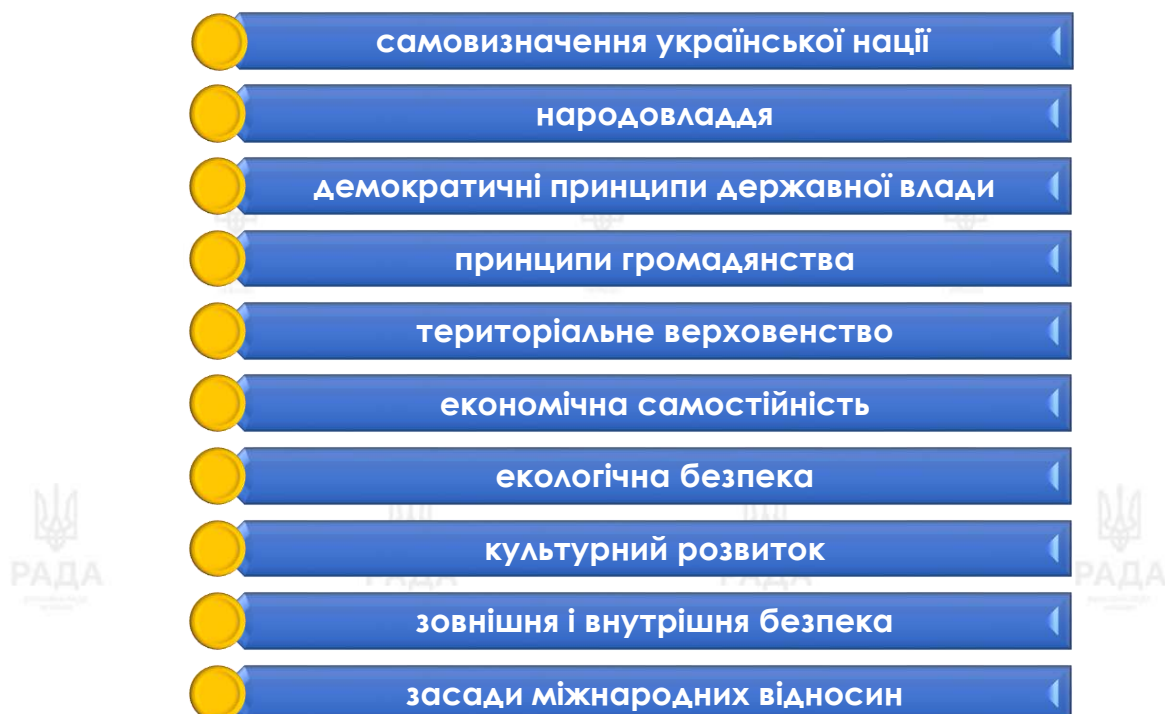


Рис. 55.

24 серпня 1991 року Верховна Рада України проголосила Україну незалежною демократичною державою, ухваливши Акт проголошення незалежності України⁵⁵ (Рис. 56):



Рис. 56.

➤ Генеза конституціоналізму

Україна належить до держав із давніми традиціями конституціоналізму. Першою писаною конституцією вважається Конституція Пилипа Орлика 1710 року (Пакти й конституції законів та вольностей Війська Запорозького).

XX століття ознаменувалося прийняттям низки конституцій (конституційних актів).

Конституція незалежної України прийнята Верховною Радою України III скликання. Процес її підготовки тривав майже шість років. За цей час було запропоновано 15 проектів Конституції України. У 1995 році на період до прийняття нової Конституції України було укладено Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні.

28 червня 1996 року Верховна Рада України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей прийняла Конституцію – Основний Закон України. Цей день в Україні є державним святом.

Конституції та акти конституційного характеру (Рис. 57):



Рис. 57.

➤ Курс на набуття членства в ЄС та НАТО

У 2019 році Верховна Рада України закріпила в Конституції України курс на повноправне членство України в ЄС та НАТО (Рис. 58):

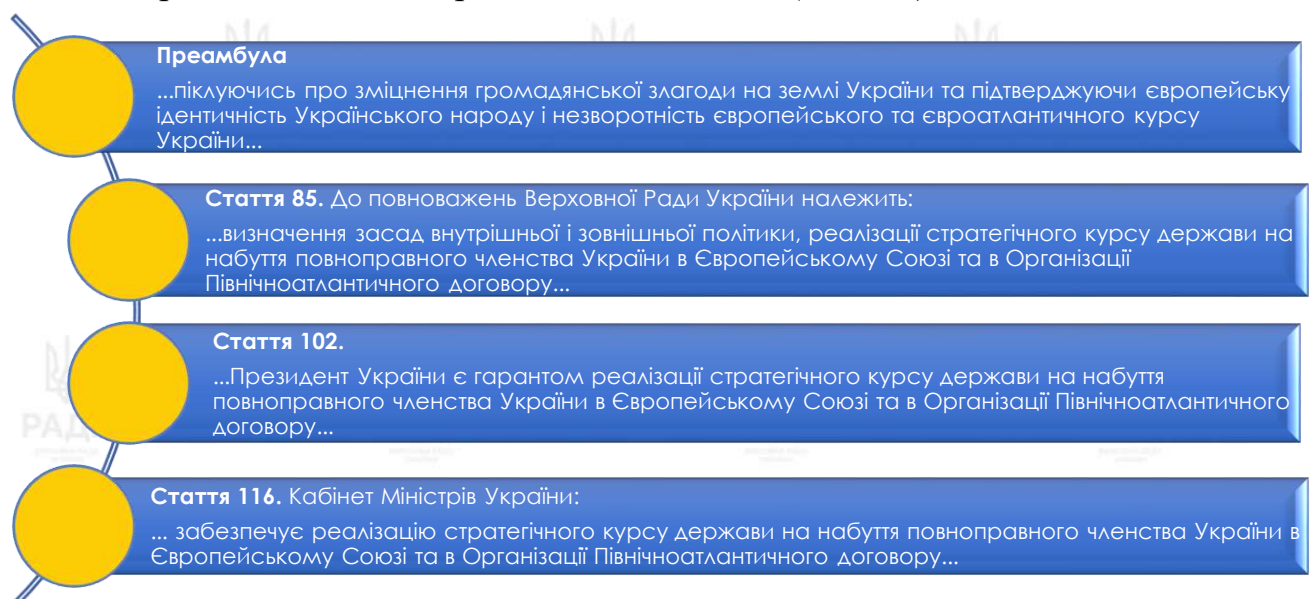


Рис. 58.

Парламент ІХ скликання 9 грудня 2023 року схвалив Звернення Верховної Ради України до держав-членів Європейського Союзу та інституцій Європейського Союзу щодо підтримки відкриття переговорів про вступ України до Європейського Союзу⁵⁶.

Верховна Рада України звернулася із закликом продовжити стояти пліч-о-пліч з Українським народом у боротьбі за державний суверенітет України, відновлення територіальної цілісності у межах її міжнародно визнаного державного кордону, за загальноєвропейські цінності, демократію, плюралізм, право націй вільно обирати шлях свого розвитку, а також основоположні права і свободи людини та громадянина (Рис. 59):



Рис. 59.

ВИСТУПИ ВИДАТНИХ ОСІБ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ



30 червня
1990 року

Маргарет Тетчер
Прем'єр-міністр Великої Британії
Маргарет Тетчер є першим
високопоставленим політиком провідної
світової держави, яка виступила у
Верховній Раді УРСР



1 серпня
1991 року

Джордж Буш
41-й Президент США



18 червня
1993 року

Бутрос Бутрос-Галі
Генеральний секретар ООН



31 травня
1994 року

Сулейман Демірель
Президент Турецької Республіки



21 травня
1997 року

Александр Квасневський
Президент Республіки Польща



4 червня
2002 року

Кофі Аннан
Генеральний секретар ООН



9 квітня
2015 року

Броніслав Коморовський
Президент Республіки Польща



3 липня
2015 року

Мартін Шульц
Президент Європейського Парламенту



8 грудня
2015 року

Джо Байден
Віцепрезидент США



31 жовтня
2019 року

29 квітня
2024 року

Єнс Столтенберг
Генеральний секретар НАТО



03 травня
2022 року
(включення по
відеозв'язку)

Борис Джонсон
Прем'єр-міністр Великої Британії



22 травня
2022 року

Анджей Дуда
Президент Республіки Польща



19 січня
2023 року

Шарль Мішель
Президент Європейської Ради



**10 червня
2023 року**

Джастін Трюдо
Прем'єр-міністр Канади



**4 листопада
2023 року**

Урсула фон дер Ляєн
Президентка Європейської Комісії



**12 січня
2024 року**

Ріші Сунак
Прем'єр-міністр Великої Британії



**6 лютого
2024 року**

Піа Каума
Президентка Парламентської асамблеї
ОБСЄ



**7 лютого
2024 року**

Жозеп Боррель
Високий представник Європейського
Союзу із закордонних справ та політики
безпеки – Віцепрезидент Європейської
Комісії



**9 травня
2024 року**

Роберта Меццол
Президентка Європейського Парламенту

**17 вересня
2025 року**

Керівники парламентів іноземних держав



**24 березня
2022 року**

Інара Мурніс
Голова Сейму Латвійської Республіки



**9 липня
2022 року**

Жерар Ларше
Голова Сенату Французької Республіки



**13 грудня
2022 року**

Юрі Ратас
Голова Рійгікогу Естонської Республіки



**3 травня
2023 року**

Аугушту Ернешту Сантуш Сілва
Голова Асамблеї Португальської
Республіки



**26 вересня
2023 року**

Вольфганг Соботка
Президент Національної Ради Австрії



**25 листопада
2023 року**

Мілош Вистрчіл
Голова Сенату Чеської Республіки



**25 листопада
2023 року**

Стефані Д'Оз
Голова Сенату Бельгії



**25 листопада
2023 року**

Маркета Пекарова Адамова
Голова Палати депутатів Чеської
Республіки



**25 листопада
2023 року**

Юссі Халла-Ахо
Спікер Парламенту Фінляндської
Республіки



**25 листопада
2023 року**

Джері Баттімер
Спікер Сенату Республіки Ірландія



**6 лютого
2024 року**

Росен Желязков
Голова Народних Зборів Республіки
Болгарія



**24 лютого
2024 року**

Йован Мітрескі
Голова Собрання Республіки Північна
Македонія



**28 березня
2024 року**

Яель Брон-Піве
Голова Національних зборів Французької
Республіки



24 травня
2024 року

Малгожата Кідава-Блонська
Маршалок Сенату Республіки Польща



18 червня
2024 року

Вікторія Чміліте-Нільсен
Спікер Сейму Литовської Республіки



19 червня
2024 року

Шимон Головня
Маршалок Сейму Республіки Польща



*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

